

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ**

**Ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα:
Διασφαλίζεται ότι όλοι όσοι έχουν ανάγκη
συμμετέχουν στο πρόγραμμα αλλά και ότι
πληρούνται τα κριτήρια ένταξης σε αυτό;**

ΣΥΝΟΨΗ

Το Πρόγραμμα του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (Ε.Ε.Ε.) τέθηκε σε εθνική εφαρμογή προκειμένου, σε συμμόρφωση με τις συνταγματικώς κατοχυρωμένες αξίες της προστασίας του ανθρώπου και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, του κοινωνικού κράτους δικαίου, αλλά και του δικαιώματος συμμετοχής στην κοινωνική και οικονομική ζωή της χώρας, να υποστηρίξει άτομα και νοικοκυριά που ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας.

Στο Ετήσιο Πρόγραμμα Ελέγχων έτους 2021 του Ελεγκτικού Συνεδρίου, το οποίο εγκρίθηκε από την Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου και παρουσιάστηκε στις 17.12.2020 στην Ειδική Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής, εντάχθηκε ο έλεγχος με τον τίτλο «Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα: έχουν θεσπιστεί διαδικασίες που να διασφαλίζουν ότι τηρούνται τα κριτήρια ένταξης στο πρόγραμμα των δικαιουμένων, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις;».

Τα πορίσματα του διεξαχθέντος ελέγχου είναι τα ακόλουθα:

1. Η έλλειψη ολοκληρωμένης εικόνας του πληθυσμού – στόχου του Προγράμματος και επικαιροποιημένης κατάλληλης στρατηγικής δημοσιότητας/ενημέρωσης δεν διασφαλίζει ότι εντάσσονται στην προστασία του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος όλοι όσοι το έχουν ανάγκη.
2. Οι ηλεκτρονικές διασταυρώσεις είναι ένα ισχυρό εργαλείο, αλλά διαπιστώθηκε η ύπαρξη μη επίκαιρης πληροφόρησης, καθώς και ελλείψεις διασυνδέσεων του πληροφοριακού συστήματος του Προγράμματος που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητά του.
3. Διαπιστώθηκαν αδυναμίες στο τρόπο επεξεργασίας των υποβληθέντων δικαιολογητικών, το εργαλείο της κοινωνικής έρευνας χρησιμοποιήθηκε σε πολύ περιορισμένο βαθμό, ενώ χρειάζεται να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια για συντονισμό των διαδικασιών ελέγχου από τους συναρμόδιους φορείς.
4. Η διασύνδεση της εισοδηματικής ενίσχυσης με την παροχή συμπληρωματικών κοινωνικών υπηρεσιών (2^{ος} πυλώνας του Προγράμματος) είναι ατελής, ενώ η πλήρης ενεργοποίηση του 3^{ου} πυλώνα του Προγράμματος (υπηρεσίες επανένταξης) με την προώθηση των δικαιούχων στην αγορά εργασίας ξεκίνησε καθολικά τον Ιούνιο του 2021 και, επομένως, δεν έχει ακόμα δώσει σημαντικά αποτελέσματα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Από τον Ιούλιο του 2016¹ τέθηκε σε βαθμιαία εθνική εφαρμογή Πρόγραμμα υπό τον τίτλο «Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης» σε τριάντα (30) μικρούς και μεσαίους Δήμους². Οι Δήμοι αυτοί επιλέχθηκαν βάσει πληθυσμιακών κριτηρίων και δεικτών φτώχειας και ανεργίας.

2. Το Πρόγραμμα είναι αμιγώς **προνοιακού χαρακτήρα**, απευθύνεται σε νοικοκυριά που διαβιούν σε συνθήκες **ακραίας φτώχειας**³ και λειτουργεί κατά τρόπο συμπληρωματικό, δεδομένου ότι εγγυάται ένα συγκεκριμένο ύψος εισοδήματος καλύπτοντας την διαφορά μεταξύ αυτού και του εισοδήματος του ωφελούμενου.

3. Συνδέεται με το δικαίωμα σε ένα ελάχιστο όριο αξιοπρεπούς διαβίωσης, το οποίο έχει συνταγματικά ερείσματα, αφού απορρέει από την αξία του ανθρώπου και την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, την αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου, αλλά και το δικαίωμα συμμετοχής στην κοινωνική και οικονομική ζωή της χώρας. Εξάλλου, η διασφάλιση της κοινωνικής προστασίας του πληθυσμού απορρέει και από ευρωπαϊκές και διεθνείς υποχρεώσεις που έχει αναλάβει η χώρα⁴ και υλοποιείται στο πλαίσιο εφαρμογής δημόσιων πολιτικών καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

4. Ωφελούμενοι μπορεί να είναι είτε μονοπρόσωπα ή πολυπρόσωπα νοικοκυριά, είτε άστεγοι, ενώ εξαιρούνται από την ένταξη στο πρόγραμμα άτομα τα οποία ήδη περιθάλπονται ή φιλοξενούνται σε μονάδες φροντίδας ή φιλοξενίας ή σε Μονές, καθώς και όσοι κρατούνται σε σωφρονιστικά καταστήματα. Τα νοικοκυριά εντάσσονται στο πρόγραμμα, εφόσον πληρούν αθροιστικά συγκεκριμένα εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια, καθώς και κριτήρια διαμονής. Τα ειδικότερα κριτήρια ένταξης αναλύονται στο **Παράρτημα** της παρούσας έκθεσης.

5. Η πρώτη φάση του ως άνω Προγράμματος θα έληγε στις 31 Δεκεμβρίου 2016, παρατάθηκε όμως για έναν (1) ακόμη μήνα, ήτοι από 1.1.2017 έως 31.1.2017⁵.

¹ Άρθρο 235 του ν. 4389/2016, Α'94.

² Νέα Ιωνία, Ασπρόπυργος, Ελευσίνα, Φυλή, Άγιοι Ανάργυροι – Καματερό, Αιγάλεω, Κερατσίνι – Δραπετσώνα, Νίκαια - Άγιος Ιωάννης Ρέντη, Πέραμα, Λαμία, Βέροια, Παύλος Μελάς, Κιλκίς, Κατερίνη, Ρέθυμνο, Γόρτυνα, Ορεστιάδα, Καβάλα, Αρτα, Ζάκυνθος, Λέσβος, Καλαμάτα, Σικώνα Πελοποννήσου, Κάλυμνος, Λέρος, Τρίκαλα, Ελασσόνα, Πύργος, Αιγιαλεία και Καστοριά

³ Πρέπει να σημειωθεί ότι η σχετική φτώχεια στην Ε.Ε. ορίζεται ως το ποσοστό του πληθυσμού που ζει με εισόδημα χαμηλότερο από **60%** του διάμεσου συνολικού ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος στη χώρα. Πλην, για τον προσδιορισμό των όρων ένταξης στο πρόγραμμα σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και όπως προκύπτει από τις απαντήσεις του Υπουργείου Εργασίας, ο κίνδυνος της φτώχειας υπολογίστηκε με βάση το **40%** του διάμεσου συνολικού εισοδήματος, με στόχο να καλυφθεί ο πληθυσμός που διαβίει σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, ο οποίος εκτιμήθηκε κατά την έναρξη του προγράμματος σε ποσοστό **7% του συνολικού πληθυσμού**.

⁴ Βλ. ενδεικτικά στόχος 1 των Στόχων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη που έχουν υιοθετηθεί από τα Ηνωμένα Έθνη, στόχος 5 της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΕΕ “Ευρώπη 2020”.

⁵ Άρθρο 55 παρ.2 του ν. 4449/2017, Α'7.

Ακολούθως, το Πρόγραμμα αυτό ορίστηκε ότι επεκτείνεται σε όλους τους Δήμους της Χώρας από 1^{ης}.1.2017⁶. Υπό την ισχύ δε του ν. 4659/2020 αντί του όρου Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης χρησιμοποιείται πλέον ο όρος **Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα**.

6. Το Πρόγραμμα περιλαμβάνει **τρεις (3)** πυλώνες: ήτοι (α) **εισοδηματική ενίσχυση**, (β) πρόσβαση και διασύνδεση σε **συμπληρωματικές κοινωνικές παροχές και υπηρεσίες**, κατά περίπτωση και αναλόγως των αναγκών των δικαιούχων (π.χ. δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, κοινωνικό τιμολόγιο παροχής ηλεκτρικής ενέργειας ή ύδρευσης κ.α'), και (γ) **υπηρεσίες ενεργοποίησης** και προώθησης των δικαιούχων του Προγράμματος σε δράσεις, όπως κάλυψη προτεινόμενης θέσης εργασίας, συμμετοχή σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και εμπειρίας και επιστροφή στο εκπαιδευτικό σύστημα. Με βάση το σχεδιασμό του Προγράμματος, οι τρεις πυλώνες είναι αλληλένδετοι, ώστε η υλοποίηση του Προγράμματος να υποστηρίζει τον ωφελούμενο προς την σταδιακή έξοδό του από αυτό, μέσω της κοινωνικής ενδυνάμωσης και, εφόσον είναι εφικτό, μέσω της επανένταξής του στην αγορά εργασίας.

⁶ Άρθρο 22 του ν. 4445/2016, Α'236.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Σημαντικότητα του αντικειμένου του ελέγχου

7. Το ποσό που χορηγείται στο πλαίσιο του προγράμματος ορίστηκε ως ακολούθως: α) για το μονοπρόσωπο νοικοκυριό: 200€ ανά μήνα⁷, β) για κάθε επιπλέον ενήλικο μέλος του νοικοκυριού: προσαύξηση του εγγυημένου ποσού κατά 100€ ανά μήνα, και γ) για κάθε ανήλικο μέλος του νοικοκυριού: προσαύξηση του εγγυημένου ποσού κατά 50€ ανά μήνα⁸.

8. Ως ανώτατο όριο του εγγυημένου ποσού ορίζονται τα 900 ευρώ μηνιαίως, ανεξαρτήτως της σύνθεσης του νοικοκυριού.

9. Σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής⁹ το έτος 2018, το 18,5% του συνολικού πληθυσμού της Χώρας ήταν σε κίνδυνο φτώχειας. Το κατώφλι της φτώχειας ανερχόταν στο ποσό των 4.718 ευρώ ετησίως ανά άτομο και σε 9.908 ευρώ για νοικοκυριά με δύο ενήλικες και δύο εξαρτώμενα παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών και ορίζεται στο 60% του διάμεσου συνολικού ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών το οποίο εκτιμήθηκε σε 7.863 ευρώ, ενώ το μέσο ετήσιο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών της χώρας εκτιμήθηκε σε 15.556 ευρώ. Τα νοικοκυριά που βρίσκονταν σε κίνδυνο φτώχειας εκτιμήθηκαν σε 763.174 σε σύνολο 4.125.263 νοικοκυριών και τα μέλη τους σε 1.954.400 στο σύνολο των 10.542.856 ατόμων του πληθυσμού της χώρας. Τα έτη 2019 και 2020 το ποσοστό του πληθυσμού σε κίνδυνο σχετικής φτώχειας εκτιμήθηκε σε 17,9% και 17,7% αντίστοιχα.

10. Η εισοδηματική ενίσχυση στο πλαίσιο του 1^{ου} πυλώνα του Προγράμματος αφορά δικαιούχους που βρίσκονται σε καθεστώς ακραίας φτώχειας (με εισόδημα στο 40% του διάμεσου συνολικού ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών). Το συνολικό ύψος της είναι ιδιαίτερα σημαντικό και διαμορφώνεται κατά την τελευταία διετία σε ποσά **άνω του μισού δισεκατομμυρίου ευρώ ετησίως**, χρηματοδοτείται δε από τον κρατικό προϋπολογισμό.

⁷ Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 2 της Υ.Α. Δ13/οικ./33475/1935/15.6.2018 «Καθορισμός των όρων και των προϋποθέσεων εφαρμογής του προγράμματος Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης», Β'2281 χορηγείται μηνιαίως η διαφορά μεταξύ του εξαπλασίου του εγγυημένου ποσού και του εξαμηνιαίου δηλούμενου εισοδήματος του νοικοκυριού διαιρούμενη δια έξι, ήτοι για παράδειγμα μονοπρόσωπο νοικοκυριό με μηνιαίο εισόδημα 100 ευρώ δηλαδή 600 ευρώ το εξάμηνο, θα λάβει άλλα 100 ευρώ από το πρόγραμμα ήτοι $(200 \times 6) - 600 = 600$.

⁸ Προβλέπεται δε ότι στο νοικοκυριό που απαρτίζεται αποκλειστικά από μονογονεϊκή οικογένεια, το μεγαλύτερο σε ηλικία ανήλικο μέλος λογίζεται ως ενήλικας, ότι σε νοικοκυριό με απροστάτευτο/α τέκνο/α, για τις ανάγκες υπολογισμού του εγγυημένου ποσού κάθε απροστάτευτο τέκνο λογίζεται ως ενήλικας (αυτή η πρόβλεψη προστίθεται με τις Υ.Α για τα έτη 2017 και 2018)

⁹ Δελτίο Τύπου Κίνδυνος Φτώχειας της 21^{ης} Ιουνίου 2019, σελ. 2 και 3.

ΜΗΝΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ¹⁰	ΠΟΣΟ (€)	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ	ΠΟΣΟ (€)
	2019		2020	
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	290.072	63.128.428,80 €	245.961	52.777.273,77 €
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	264.467	55.072.928,13 €	231.311	48.830.865,54 €
ΜΑΡΤΙΟΣ	262.283	54.038.115,37 €	231.659	48.612.754,57 €
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	264.755	54.315.532,86 €	236.831	49.508.220,80 €
ΜΑΪΟΣ	255.603	52.281.443,81 €	241.776	57.596.475,21 €
ΙΟΥΝΙΟΣ	258.482	53.247.726,20 €	240.066	50.117.758,67 €
ΙΟΥΛΙΟΣ	263.583	54.433.483,07 €	232.920	47.247.595,82 €
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	272.643	57.611.630,19 €	219.446	48.107.991,82 €
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	267.193	56.870.062,16 €	228.316	50.408.468,69 €
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	267.516	57.246.216,86 €	242.632	53.542.833,69 €
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	258.376	55.299.333,36 €	249.316	54.790.292,68 €
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	251.278	53.863.369,92 €	257.452	112.479.263,96 €
ΣΥΝΟΛΟ		667.408.270,73 €		674.019.795,22 €

Πηγή: Υπουργείο Εργασίας / Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

11. Όσον αφορά τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των νοικοκυριών που έχουν ενταχθεί στο πρόγραμμα του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, όπως προκύπτει από την έκθεση παρακολούθησης Δεκεμβρίου 2020 της Διεύθυνσης Καταπολέμησης της Φτώχειας, αφορούσε σε περίπου **257.452 νοικοκυριά**, τα οποία περιλάμβαναν συνολικά 482.030 άτομα ή **3,21%** του πληθυσμού της Ελλάδας¹¹ (σημειώνεται ότι σύμφωνα με ενημέρωση της ανωτέρω Διεύθυνσης κατά την έναρξη του

¹⁰ Σημειώνεται ότι η στήλη αριθμός δικαιούχων (νοικοκυριά) αναφέρεται στις ενεργές εγκεκριμένες αιτήσεις ανά μήνα.

¹¹ Σύμφωνα με την απογραφή του 2011.

Προγράμματος, το ποσοστό του πληθυσμού που διαβιοί σε ακραία φτώχεια είχε εκτιμηθεί σε 7%)¹², από τα οποία:

- Το ποσοστό των νοικοκυριών με ένα μόνο μέλος ανέρχεται σε 54,34%.
- Το ποσοστό των νοικοκυριών με ανήλικα μέλη ανέρχεται σε 23,19% επί των αιτήσεων που έχουν εγκριθεί
- Περίπου το 16% των αιτήσεων που έχουν εγκριθεί έχουν τουλάχιστον ένα μέλος από χώρα εκτός Ελλάδας
- Όσον αφορά τα στοιχεία διαμονής ποσοστό μικρότερο του 3,18% είναι άστεγοι.

Διαδικασίες και φορείς σχετικοί με τον έλεγχο

12. Η διαδικασία ένταξης στο πρόγραμμα αρχίζει με την υποβολή αίτησης από τον εν δυνάμει δικαιούχο. Η αίτηση υποβάλλεται ηλεκτρονικά στην ηλεκτρονική πλατφόρμα για το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (www.keaprogram.gr/gov) είτε α) από τους αιτούντες απευθείας, είτε β) μέσω των αρμοδίων οργάνων των Δήμων (ή Κέντρων Κοινότητας) στους οποίους διαμένουν οι αιτούντες¹³.

13. Στην αντίστοιχη καρτέλα της πλατφόρμας εμφανίζονται προ-συμπληρωμένα στοιχεία από άλλες βάσεις δεδομένων (π.χ. Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων για στοιχεία από δηλώσεις Ε1, Ε2, Ε9, και μισθωτήρια συμβόλαια, Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού για επιδόματα ανεργίας κ.α.). Αν δεν προκύψει αναντιστοιχία μεταξύ των ηλεκτρονικών διασταυρώσεων και των δηλωθέντων στοιχείων, η αίτηση υποβάλλεται οριστικά, ενώ αν προκύψει **αναντιστοιχία**, η αίτηση παραμένει σε εκκρεμότητα και ο αιτών υποχρεούται να προσκομίσει αποκλειστικά στο Δήμο (ή στο Κέντρο Κοινότητας) διαμονής του τα απαιτούμενα δικαιολογητικά.

14. Οι ωφελούμενοι προκειμένου να ενταχθούν στο πρόγραμμα συναινούν στη **διενέργεια κοινωνικής έρευνας και σε κατ'οίκον επισκέψεις** από αρμόδιους υπαλλήλους των Δήμων ή των Κέντρων Κοινότητας για επιτόπια επαλήθευση της σύνθεσης, των συνθηκών διαβίωσης του νοικοκυριού, τη διαπίστωση αστεγίας, της κοινής παροχής ηλεκτρικού ρεύματος σε διπλοκατοικίες ή συγκροτήματα, την επιβεβαίωση της διάστασης και της μόνιμης διαμονής δικαιούχων στην Ελλάδα.

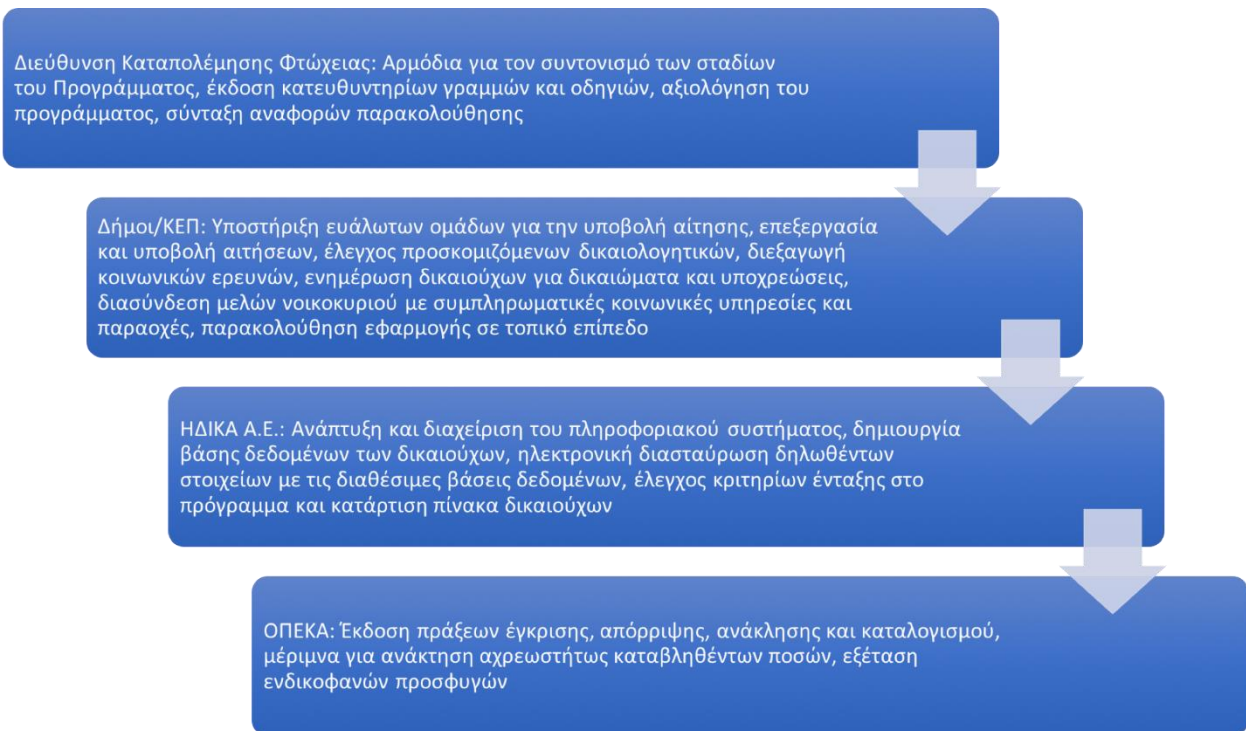
15. Η εισοδηματική ενίσχυση χορηγείται από τον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ο.Π.Ε.Κ.Α.) βάσει πίνακα δικαιούχων που συντάσσει η εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης (Η.ΔΙ.Κ.Α. Α.Ε.), ο οποίος στέλνει αίτημα επιχορήγησης στη Διεύθυνση

¹² Βλ. όμως ότι βάσει υπολογιστικού μοντέλου που υιοθέτησε έρευνα του Οργανισμού Έρευνας και Ανάλυσης «διαΝΕΟσις» οι πολίτες στην Ελλάδα που βρίσκονταν κάτω από το όριο της ακραίας φτώχειας για το έτος 2015 ανερχόταν στο 15% του πληθυσμού, δηλ. σε 1.647.703 πολίτες.

¹³ Τα νοικοκυριά που απαρτίζονται και από **φιλοξενούμενα** μέλη, τα νοικοκυριά με **απροστάτευτα** τέκνα, τα νοικοκυριά στη σύνθεση των οποίων έστω ένα ενήλικο μέλος είναι **αλλοδαπός**, και οι μονογονεϊκές οικογένειες υποβάλλουν αίτηση **αποκλειστικά στους Δήμους ή τα Κέντρα Κοινότητας**.

Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας. Η Διεύθυνση εκδίδει πράξη έγκρισης δαπάνης και κατάσταση δαπάνης, τις οποίες μαζί με τα λοιπά δικαιολογητικά επιχορήγησης διαβιβάζει στην Διεύθυνση Οικονομικής Διαχείρισης του Υπουργείου, με αίτημά της για έκδοση χρηματικού εντάλματος προς τον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Στη συνέχεια ο οργανισμός αυτός καταθέτει με έμβασμα το ποσό του χρηματικού εντάλματος στην Τράπεζα της Ελλάδος, ενώ η πληρωμή των δικαιούχων γίνεται μέσω του συστήματος ΔΙΑΣ.

16. Υφίστανται 11 συναρμόδιοι φορείς¹⁴ για την υλοποίηση του προγράμματος. Στο κατώτερο διάγραμμα περιγράφονται οι αρμοδιότητες των κυριότερων φορέων:

¹⁴ Αρμόδιες υπηρεσίες για την υλοποίηση του Προγράμματος είναι οι εξής: α) η Διεύθυνση Καταπολέμησης της Φτώχειας της Γενικής Διεύθυνσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, β) η Διεύθυνση Οικονομικής Διαχείρισης του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, γ) ο Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ο.Π.Ε.Κ.Α.), δ) η Διεύθυνση Λογαριασμών του Δημοσίου του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γ.Λ.Κ.), ε) η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων (Γ.Γ.Π.Σ.) του Υπουργείου Οικονομικών, στ) η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.), ζ) η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης (Η.Δ.Ι.Κ.Α. Α.Ε.) του ν. 3607/2007 (Α' 245), η) οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' Βαθμού (Δήμοι), θ) τα Κέντρα Κοινότητας, ι) το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού (Ε.Ι.Ε.Α.Δ.) του άρθρου 88 του ν. 3996/2011 (Α' 170), ια) ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) και ιβ) το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.).

Εμβέλεια και εύρος του ελέγχου

17. Σκοπός του ελέγχου ήταν να διαπιστωθεί αν συμμετέχουν στο Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα όσοι θα μπορούσαν να λαμβάνουν την σχετική ενίσχυση και, περαιτέρω, αν έχουν θεσπιστεί διαδικασίες που να διασφαλίζουν ότι τηρούνται, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, τα κριτήρια ένταξης στο πρόγραμμα των δικαιουμένων προσώπων. Ειδικότερα, εξετάστηκαν τα εξής ερωτήματα:

α) Είναι πρόσφορο μέσο η αίτηση του εν δυνάμει δικαιούχου για τον εντοπισμό όσων βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης υπαγωγής στην προστασία του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος; Για να υπαχθεί κάποιος στην ανωτέρω προστασία πρέπει να υποβάλει σχετική αίτηση. Δεδομένου ότι το Πρόγραμμα απευθύνεται κυρίως σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού (π.χ. άστεγοι, Ρομά, αλλοδαποί που ενδεχομένως δεν γνωρίζουν τη γλώσσα κ.α'.) οι πρακτικές δημοσιοποίησης του προγράμματος πρέπει να είναι κατάλληλες για την ενημέρωση αυτών των ομάδων. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάστηκε αν οι Δήμοι έχουν σαφή εικόνα των εν δυνάμει δικαιούχων του Δήμου τους, ώστε να γίνεται καλύτερη στόχευση των στρατηγικών δημοσιοποίησης του προγράμματος σε τοπικό επίπεδο. Επίσης, εξετάστηκε ο τρόπος με τον οποίο η Διεύθυνση Καταπολέμησης της Φτώχειας και οι ελεγχόμενοι Δήμοι ασκούν τις αρμοδιότητές τους σχετικά με τις στρατηγικές δημοσιότητας και ενημέρωσης του πληθυσμού.

β) Διασφαλίζεται ότι οι υπαχθέντες στην ενίσχυση που παρέχεται με το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα είναι πράγματι αυτοί που δικαιούνται να υπαχθούν; Στο πλαίσιο αυτό εξετάστηκαν οι διαδικασίες ελέγχων και διασταυρώσεων που εφαρμόζονται κυρίως από τους Δήμους, την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης (Η.ΔΙ.Κ.Α. Α.Ε.) και τον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ο.Π.Ε.Κ.Α.) και πραγματοποιήθηκαν έλεγχοι στο φυσικό αρχείο των ελεγχόμενων Δήμων σε δείγμα δικαιούχων του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος.

γ) Υφίσταται πρόγραμμα που να διασυνδέει την παροχή του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος με παροχή κινήτρων στους δικαιούχους ώστε να εξέλθουν από την κατάσταση που βρίσκονται; Η παροχή της εισοδηματικής ενίσχυσης συνδέεται με την παροχή συμπληρωματικών παροχών και αγαθών (2^{ος} πυλώνας του προγράμματος) και την διασύνδεση των δικαιούχων με δράσεις επανένταξης, ιδίως στην αγορά εργασίας για όσους μπορούν να εργασθούν (3^{ος} πυλώνας του προγράμματος). Στο πλαίσιο αυτό, εξετάστηκαν στο επίπεδο των Δήμων και της Διεύθυνσης Καταπολέμησης της Φτώχειας στο Υπουργείο Εργασίας τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την ενεργοποίηση του 2^{ου} και 3^{ου} πυλώνα του Προγράμματος.

18. Ο έλεγχος αφορούσε την περίοδο 2018 – 2020 και πραγματοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίων και επιτόπιων επισκέψεων στους εξής φορείς: στη **Διεύθυνση Καταπολέμησης Φτώχειας** του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, ως αρμόδια για το συντονισμό και τη διαχείριση του Προγράμματος, στην **Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης (Η.ΔΙ.Κ.Α. Α.Ε.)**, ως

αρμόδια για την ανάπτυξη μηχανογραφικής εφαρμογής του Προγράμματος, τον έλεγχο των κριτηρίων ένταξης και την κατάρτιση του πίνακα των δικαιούχων, στον **Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ο.Π.Ε.Κ.Α.)**, ως αρμόδιο για την έκδοση των πράξεων έγκρισης ή απόρριψης των αιτήσεων εισαγωγής στο Πρόγραμμα, την πληρωμή της εισοδηματικής ενίσχυσης του Προγράμματος και την μέριμνα για την ανάκτηση των τυχόν αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών και στους **Δήμους Αθηναίων, Κερατσινίου - Δραπετσώνας, Κορυδαλλού, Λαρισαίων και Νεάπολης-Συκεών Θεσσαλονίκης**, καθώς, σύμφωνα με τις σχετικές αναφορές, δέχονται μεγάλο αριθμό αιτήσεων για τη λήψη της εισοδηματικής ενίσχυσης του Προγράμματος και εμπλέκονται στη διαχείριση του Προγράμματος σε τοπικό επίπεδο (παραλαβή αιτήσεων, δικαιολογητικών, διενέργεια κοινωνικών ερευνών κ.α').

ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

I

Η έλλειψη ολοκληρωμένης εικόνας του πληθυσμού-στόχου του Προγράμματος και επικαιροποιημένης κατάλληλης στρατηγικής δημοσιότητας/ενημέρωσης δεν διασφαλίζει ότι εντάσσονται στην προστασία του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (Ε.Ε.Ε.) όλοι όσοι το έχουν ανάγκη

19. Το Πρόγραμμα του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος απευθύνεται κυρίως σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού (π.χ. άστεγοι, Ρομά, αλλοδαποί, μονογονεϊκές οικογένειες, άνεργοι κ.α΄.) που βρίσκονται σε κατάσταση ακραίας φτώχειας. Οι πρακτικές δημοσιοποίησης του προγράμματος πρέπει να είναι κατάλληλες για την ενημέρωση αυτών των ομάδων του πληθυσμού. Η Διεύθυνση Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας είναι αρμόδια για την δημοσιότητα των πολιτικών κοινωνικής προστασίας που διαχειρίζεται και ιδίως για την ανάπτυξη στρατηγικής δημοσιότητας και ενημέρωσης του πληθυσμού και την παρακολούθηση της υλοποίησης των σχετικών προγραμμάτων¹⁵. Από την άλλη μεριά, οι Δήμοι οφείλουν να εφαρμόζουν τη στρατηγική δημοσιότητας και ενημέρωσης του πληθυσμού, με ιδιαίτερη έμφαση στις ιδιαίτερα ευάλωτες ομάδες, π.χ. άστεγους, να ενημερώνουν τους δικαιούχους για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συμμετοχή στο πρόγραμμα και να παρακολουθούν την εφαρμογή του προγράμματος σε τοπικό επίπεδο¹⁶.

Διαπιστώνεται έλλειψη στρατηγικής δημοσιότητας και παρακολούθησης των μεθόδων προσέγγισης των ευάλωτων ομάδων πληθυσμού σε κεντρικό επίπεδο...

20. Σε εθνικό επίπεδο, δράσεις δημοσιότητας του Προγράμματος πραγματοποιήθηκαν κυρίως κατά την έναρξη υλοποίησής του. Κατά την ελεγχόμενη περίοδο 2018-2020 δεν υφίσταται επικαιροποιημένη εθνική στρατηγική ή πλάνο δημοσιότητας, ούτε έχει εγκριθεί προϋπολογισμός για δράσεις δημοσιότητας από την Διεύθυνση Καταπολέμησης της Φτώχειας. Η αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου εκτιμά ότι η προσέγγιση των ιδιαίτερα ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού γίνεται καλύτερα σε τοπικό επίπεδο π.χ. μέσω των Κέντρων Κοινότητας με παράρτημα Ρομά ή τα Κέντρα Ένταξης Μεταναστών και, συνεπώς, δε σχεδιάζονται πλέον σε κεντρικό επίπεδο δράσεις δημοσιότητας, όπως φυλλάδια κ.λπ. που είχαν χρησιμότητα κατά την έναρξη της καθολικής υλοποίησης του Προγράμματος. Υφίσταται όμως αναρτημένη

¹⁵ Βλ. άρθρο 26 του π.δ/τος 134/2017, Α΄ 168.

¹⁶ Βλ. περιπτώσεις β, ζ και ι του άρθρου 12 της Υ.Α. Δ13/οικ./33475/1935/15.6.2018 «Καθορισμός των όρων και των προϋποθέσεων εφαρμογής του προγράμματος Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης», Β΄2281.

ανακοίνωση στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, η οποία ενημερώνει συνοπτικά για το εν λόγω Πρόγραμμα και δίνει τη δυνατότητα υποβολής αίτησης μέσω σύνδεσης με την πλατφόρμα του Προγράμματος, ενώ δελτία τύπου εκδίδονται όταν επέρχονται μεταβολές στους όρους του Προγράμματος.

21. Από την επισκόπηση της ιστοσελίδας του Υπουργείου διαπιστώθηκε ότι οι μέθοδοι δημοσιότητας του φορέα δεν λαμβάνουν υπόψη τυχόν διαφορές στη γλώσσα, αφού η εν λόγω ανακοίνωση έχει συνταχθεί μόνο στην ελληνική γλώσσα, ενώ δεν προκύπτει πως σχεδιάζεται η προσέγγιση άλλων κατηγοριών εν δυνάμει δικαιούχων π.χ. αναλφάβητοι, άτομα με ειδικές ανάγκες κ.ά'. Εξάλλου, η Διεύθυνση Καταπολέμησης της Φτώχειας δεν κατέγραψε τις μεθόδους προσέγγισης των διαφορετικών ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων σε τοπικό επίπεδο, αφού, στην αξιολόγηση του Προγράμματος που έγινε (Ιούλιος 2019) δεν περιλαμβάνονται σχετικές ερωτήσεις για τις μεθόδους προσέγγισης στο οικείο ερωτηματολόγιο, που η Διεύθυνση απέστειλε στους Δήμους και στα Κέντρα Κοινότητας αυτών, ούτε έχει αξιολογηθεί, μέσω άλλων εκθέσεων ή αναφορών, αν οι δράσεις δημοσιότητας/ενημέρωσης που τυχόν υλοποιούνται σε τοπικό επίπεδο επιτυγχάνουν τον επιδιωκόμενο στόχο τους, ενόψει μάλιστα και των αρχικών εκτιμήσεων του ποσοστού του πληθυσμού σε κατάσταση ακραίας φτώχειας (βλ. παράγραφο 11 της έκθεσης).

...παράλληλα σε τοπικό επίπεδο διαπιστώθηκε η έλλειψη ξεκάθαρης εικόνας για το μέγεθος του πληθυσμού και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των εν δυνάμει δικαιούχων, ενώ οι διαδικασίες δημοσιότητας/ενημέρωσης που εφαρμόζονται δεν εξασφαλίζουν ενιαία, επίκαιρη, κατάλληλη και ισότιμη πρόσβαση των εν δυνάμει δικαιούχων στο Πρόγραμμα.

22. Οι κοινωνικές υπηρεσίες των ελεγχόμενων Δήμων διαθέτουν πρόσβαση σε αρκετά στατιστικά δεδομένα τα οποία είναι καταχωρημένα σε μη διασυνδεδεμένες μεταξύ τους διαφορετικές πλατφόρμες όπως στο keaprogram.gr, kentrakoinotitas.gr, socialattica.gr κ.ά', πλην δεν προβαίνουν στην επεξεργασία και αξιοποίησή τους. Συναφώς, δεν διενεργείται συστηματικά σε τοπικό επίπεδο κάποια διαδικασία ποσοτικού προσδιορισμού του εκάστοτε πληθυσμού - στόχου, δηλαδή των εν δυνάμει δικαιούχων που θα μπορούσαν να ωφεληθούν από το Πρόγραμμα στο επίπεδο του οικείου Δήμου ή αποτύπωσης των ποιοτικών χαρακτηριστικών τους, προκειμένου να υπάρξει καλύτερη στόχευση τυχόν δράσεων δημοσιότητας/ενημέρωσης.

23. Τόσο σε εθνικό, όσο και σε τοπικό επίπεδο, δεν προβλέπεται η τήρηση ενιαίου ηλεκτρονικού αρχείου ανά νοικοκυριό το οποίο να προσφέρει αναλυτική και διαχρονική εικόνα για τον κάθε ωφελούμενο με στοιχεία από την πρώτη επαφή και τη λήψη του πρώτου ιστορικού, μέχρι την αναλυτική παρουσίαση των εισοδημάτων καθώς και των υπηρεσιών και παροχών που έχει λάβει, μέσα από την ένταξή του σε όλους τους πυλώνες του Προγράμματος και τα αποτελέσματα της προσπάθειας επανένταξης. Οι ελεγχόμενοι Δήμοι στην πλειοψηφία τους είχαν εικόνα μόνο για τον αριθμό των δημοτών που υπέβαλαν σχετική αίτηση στην υπηρεσία τους, αλλά όχι εικόνα του πληθυσμού - στόχου δηλαδή των δημοτών που ενδεχομένως έχουν ανάγκη ένταξης στο Πρόγραμμα (βλ. παραδείγματα **Πίνακα 1**).

Πίνακας 1 – Αδυναμίες στην πληροφόρηση των εν δυνάμει δικαιούχων
- Στον Δήμο Αθηναίων πέραν των αριθμητικών στοιχείων των υποβληθεισών ανά έτος αιτήσεων δεν προσκομίστηκαν ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία για το προφίλ των δικαιούχων του Προγράμματος.
- Στο Δήμο Λαρισαίων υφίστανται στατιστικά δεδομένα για τον αριθμό των εγκεκριμένων αιτήσεων που υποβλήθηκαν είτε μέσω του Δήμου είτε απευθείας στην πλατφόρμα αλλά ο Δήμος δεν γνωρίζει τον αριθμό των δημοτών που εξυπηρετεί διαχρονικά και αν υπάρχουν άτομα που λαμβάνουν το Ε.Ε.Ε. για πρώτη φορά ή όχι, δεδομένου ότι δεν έχει τη δυνατότητα να αντλήσει στοιχεία από το σύστημα αυτόματα πέραν της διετίας, ούτε τηρεί τα στοιχεία αυτά σε μορφή excel σε τοπικό επίπεδο.
- Στο Δήμο Κερατσινίου – Δραπετσώνας η πλατφόρμα του Προγράμματος χρησιμοποιείται από τις υπηρεσίες του Δήμου μόνο για την καταχώρηση των αιτήσεων. Δεν χρησιμοποιείται για την εκτύπωση και διαχείριση στατιστικών δεδομένων, ενώ οι υπηρεσίες του Δήμου δεν μπορούν να δώσουν στοιχεία όπως τον ακριβή αριθμό αιτήσεων που υποβλήθηκαν και εγκρίθηκαν ανά έτος από το 2018 έως το 2020. Το μόνο στοιχείο που διαθέτει ο Δήμος σχετικά με το πλήθος των αιτήσεων που έχουν οριστικά υποβληθεί είναι η αύξουσα αρίθμηση των 4.000 εγγεγραμμένων νοικοκυριών στην τοπική βάση δεδομένων σε μορφή word που τηρεί ο ίδιος ο Δήμος.
- Στο Δήμο Κορυδαλλού δεν υφίσταται τοπική βάση δεδομένων σχετικά με τα ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία του προφίλ των ωφελούμενων του Δήμου. Το φυσικό αρχείο των αιτήσεων που τηρείται στο Δήμο, τηρείται κατ' έτος και με απόλυτη αλφαβητική σειρά, γεγονός που σημαίνει ότι δεν υπάρχει ιστορική συνέχεια στο φάκελο ανά ωφελούμενο. Οι υπηρεσίες του Δήμου χρησιμοποιούν την πλατφόρμα του Ε.Ε.Ε. μόνο για καταχώρηση αιτήσεων και όχι για την εξαγωγή στατιστικών δεδομένων και, συνεπώς, δεν μπορούσαν να δώσουν στοιχεία ούτε για τον ακριβή αριθμό αιτήσεων που υποβλήθηκαν και εγκρίθηκαν ανά έτος την ελεγχόμενη περίοδο 2018-2020.
- Στο Δήμο Νεάπολης Συκεών Θεσσαλονίκης δεν έχει καθοριστεί ένας αριθμός ωφελούμενων σε τοπικό επίπεδο ως στόχος του Προγράμματος, καθώς δεν είναι σε θέση να γνωρίζει τον αριθμό των δημοτών που ενδεχομένως χρήζουν βοήθειας. Ο Δήμος δεν αξιοποιεί τα στατιστικά δεδομένα της πλατφόρμας για τον προσδιορισμό κατά προσέγγιση του αριθμού των δυνητικά ωφελούμενων, αν και διαθέτει στοιχεία για τους δημότες που έχουν υποβάλει αιτήσεις συμμετοχής μέσω του Δήμου, τα οποία τηρεί σε τοπική βάση δεδομένων.

24. Όσον αφορά την στρατηγική δημοσιότητα του Προγράμματος, από τον έλεγχο προέκυψε ότι οι ελεγχόμενοι Δήμοι θεωρούν ότι ο στρατηγικός σχεδιασμός αποτελεί ευθύνη του Υπουργείου Εργασίας και αναλαμβάνεται σε κεντρικό επίπεδο. Συναφώς, διαπιστώθηκε ότι οι ελεγχόμενοι Δήμοι δεν συμμετείχαν στη διαμόρφωση ενός εθνικού σχεδίου δημοσιότητας του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, ούτε ανέλαβαν σχετικές πρωτοβουλίες υποβολής προτάσεων προς το Υπουργείο για τη βελτίωση των μεθόδων γνωστοποίησης. Από την επισκόπηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των Δήμων περιόδου 2015-2019 προέκυψε ότι δεν περιλαμβάνονται δράσεις δημοσιότητας/ενημέρωσης σχετικές με το συγκεκριμένο Πρόγραμμα, ενώ δεν προσκομίστηκαν έγγραφα από τα οποία να προκύπτει η πρόβλεψη εξειδικευμένων ανά έτος στόχων και δράσεων καθώς και δείκτες μέτρησης και αξιολόγησης επίτευξης των στόχων αυτών.

25. Σε τοπικό επίπεδο ο τρόπος και τα μέσα προσέγγισης και ενημέρωσης των πολιτών ειδικά για το Πρόγραμμα παραμένει ο ίδιος από την αρχή υλοποίησής του (ανακοίνωση στην ιστοσελίδα του Δήμου, έντυπα φυλλάδια και αφίσες). Σε κάποιους

από τους ελεγχόμενους Δήμους (Νεάπολης – Συκεών Θεσσαλονίκης, Αθηναίων) η αντίστοιχη ιστοσελίδα περιλάμβανε γενικές πληροφορίες για τις κοινωνικές δράσεις του Δήμου και όχι εξειδικευμένη πληροφόρηση για το Πρόγραμμα του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος.

26. Η πληρότητα της ενημέρωσης προς τους δημότες μπορεί να ενισχυθεί μέσω της δικτύωσης με φορείς κοινωνικής προστασίας σε τοπικό επίπεδο. Κάποιες καλές πρακτικές εντοπίστηκαν σε επίπεδο Δήμων (βλ. ενδεικτικά **Πίνακα 2**), αλλά η έλλειψη καταγεγραμμένης διαδικασίας του τρόπου προσέγγισης του πληθυσμού στόχου δεν επιτρέπει την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των προσπαθειών σε τοπικό επίπεδο ενημέρωσης του πληθυσμού. Δεν τεκμηριώνεται η ύπαρξη συντονισμένων ενεργειών αξιοποίησης όλων των δυνατών διαύλων επικοινωνίας (π.χ. μέσω δικτύωσης με φορείς κοινωνικής προστασίας, όπως συλλόγους, σωματεία, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, σχολεία, υπνωτήρια αστέγων, φυλακές για ενημέρωση κρατουμένων των οποίων οι οικογένειες με ανήλικα τέκνα θεωρούνται μονογονεϊκές, εκκλησίες κ.α.).

27. Η χρήση ως μέσου προσέγγισης κυρίως της ενημέρωσης μέσω ίντερνετ ή της εκτύπωσης φυλλαδίων μόνο στην ελληνική γλώσσα καταδεικνύει ότι ναι μεν προσπάθεια ενημέρωσης του γενικού πληθυσμού υφίσταται σε τοπικό επίπεδο, πλην δεν λαμβάνει επαρκώς υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του πληθυσμού - στόχου, ο οποίος ζώντας σε κατάσταση ακραίας φτώχειας μπορεί να βρίσκεται σε μειονεκτική θέση όσον αφορά στην πρόσβαση στην πληροφορία π.χ. να μην έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο ή να μην γνωρίζει την ελληνική γλώσσα.

28. Κατά τον έλεγχο, διαπιστώθηκε ότι η δημοσιοποίηση του Προγράμματος δεν είναι ομοιόμορφη, αφού βασίζεται κυρίως στην πρωτοβουλία των ίδιων των εν δυνάμει ενδιαφερομένων, οι οποίοι πληροφορούνται από τους υπαλλήλους είτε δια τηλεφώνου είτε δια ζώσης όταν απευθύνονται στις αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου είτε στις λοιπές κοινωνικές δομές. Έτσι δεν διασφαλίζεται ότι η πληροφόρηση είναι ενιαία, έγκυρη, έγκαιρη και κατάλληλη για όλους τους εν δυνάμει δικαιούχους και ότι παρέχεται με τρόπο απλό και κατανοητό ώστε να ενθαρρύνεται η συμμετοχή τους σε αυτό. Η ανάγκη περισσότερης προσπάθειας καλύτερης επικοινωνίας με τους εν δυνάμει δικαιούχους του Προγράμματος καταδεικνύεται και σε έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας (Ιανουαρίου 2019)¹⁷ στην οποία αποτυπώνεται ότι ποσοστό 40% όσων υποβάλουν τελικά αίτηση για το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα πλήρωσαν κάποιον τρίτο (κυρίως λογιστές) για να υποβάλει την αίτηση γι' αυτούς.

Πίνακας 2 – Καλές πρακτικές δημοσιότητας/ενημέρωσης σε επίπεδο Δήμων
- Στο Δήμο Λαρισαίων ο Δήμος συνεργάζεται με την Ιερά Μητρόπολη Λάρισας και με τον Πανθεσσαλικό Σύλλογο Αναπήρων Πολιτών, προκειμένου τα άτομα που σιτίζονται από τη Μητρόπολη Λάρισας στο συσσίτιο απόρων "Ο Επιούσιος" και τα άτομα που απευθύνονται για εκπροσώπησή τους στον ως άνω Σύλλογο να ενημερώνονται σχετικά με το πρόγραμμα. Η ενημέρωση του πληθυσμού των αστέγων πραγματοποιείται στις κοινωνικές δομές του Δήμου (κοινωνικό συσσίτιο, υπνωτήριο

¹⁷ «A Quantitative Evaluation of the Greek Social Solidarity Income», σελ. 16 - 17.

αστέγων, κοινωνικό φαρμακείο, δημοτικό ιατρείο-οδοντιατρείο) όπου παρέχονται υπηρεσίες. Επίσης, η δημοσιότητα του προγράμματος στον πληθυσμό των Ρομά είναι υψηλή λόγω του σχετικά εντοπισμένου χώρου διαβίωσής τους και της άμεσης επαφής τους με το Κέντρο Κοινότητας Ρομά. Σε σχέση με τον προσφυγικό πληθυσμό του Δήμου Λαρισαίων προκύπτει στρατηγική προσέγγισής του, δεδομένου ότι έχουν διατεθεί από τη Δημοτική Κοινοφελή Επιχείρηση Λάρισας στο Κέντρο Κοινότητας του Δήμου δύο Διαπολιτισμικοί Διαμεσολαβητές, προκειμένου να εξυπηρετούνται γενικές ανάγκες προσφύγων και αλλοδαπών που δεν μιλούν την ελληνική γλώσσα.

- Ο Δήμος Νεάπολης-Συκεών ενημερώνει τους ενδιαφερόμενους μέσω των Συμβουλευτικών Σταθμών του που λειτουργούν αποκεντρωμένα σε όλες τις Δημοτικές Ενότητες, των δομών αντιμετώπισης της φτώχειας (Δομή Παροχής Σίτισης, Κοινωνικό Παντοπωλείο, Κοινωνικό Φαρμακείο), καθώς και μέσω του Προγράμματος φιλοξενίας Προσφύγων και το Σχολείο Ελληνικής Γλώσσας για μετανάστες. Επίσης, πληροφορίες παρέχει μέσω του δικτύου των κοινωνικών υπηρεσιών του και συγκεκριμένα των εννέα (9) ΚΑΠΗ, των εννέα (9) Δημοτικών Ιατρείων, των δώδεκα (12) Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης για παιδιά, των δύο (2) Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης για άτομα με αναπηρία, και το πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι.

II

Οι ηλεκτρονικές διασταυρώσεις είναι ένα ισχυρό εργαλείο, αλλά διαπιστώθηκε η ύπαρξη μη επίκαιρης πληροφόρησης, καθώς και ελλείψεις διασυνδέσεων του πληροφοριακού συστήματος του Προγράμματος που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητά του.

29. Η ένταξη στο Πρόγραμμα του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος γίνεται μέσω ενός εξειδικευμένου πληροφοριακού συστήματος. Το πληροφοριακό αυτό σύστημα το διαχειρίζεται η εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης (Η.ΔΙ.Κ.Α. Α.Ε.), η οποία και δημιουργεί τη βάση δεδομένων των δικαιούχων του προγράμματος. Στη βάση αυτή έχουν διαβαθμισμένη πρόσβαση εξουσιοδοτημένοι υπάλληλοι των Δήμων, των Κέντρων Κοινότητας, του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) και της Διεύθυνσης Καταπολέμησης της Φτώχειας.

30. Το σύστημα πραγματοποιεί ηλεκτρονικές διασταυρώσεις των δηλωθέντων στοιχείων με τις διαθέσιμες βάσεις δεδομένων όπως αυτές της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων, των πληροφοριακών συστημάτων του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού, των ασφαλιστικών ταμείων και άλλων φορέων ή Υπουργείων, ενώ μεταξύ των καθηκόντων της εταιρείας Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης περιλαμβάνεται ο έλεγχος των κριτηρίων ένταξης στο πρόγραμμα, η κατάρτιση πινάκων δικαιούχων και η παροχή υποστήριξης σε Δήμους και Κέντρα Κοινότητας (τηλεφωνική γραμμή και διαδικτυακό τόπο δημόσιας συζήτησης για την

παροχή κατευθύνσεων, οδηγιών και πληροφόρησης που αφορούν αποκλειστικά στη λειτουργία του διαδικτυακού ιστότοπου του προγράμματος)¹⁸.

31. Η δυνατότητα ενός συστήματος ηλεκτρονικών διασταυρώσεων να διασφαλίζει ότι επιτρέπει την ένταξη μόνο όσων πράγματι πληρούν τα κριτήρια ένταξης εξαρτάται από την πληρότητα και ποιότητα των εισαγομένων στο σύστημα στοιχείων, υπό την έννοια ότι το σύστημα καλύπτει στο μέτρο του εφικτού όλα τα κριτήρια ένταξης στο πρόγραμμα, διασυνδέεται με την πληροφόρηση που υφίσταται και σε άλλες πλατφόρμες, η πληροφόρηση είναι επίκαιρη και υφίστανται διαδικασίες ελέγχου για τα κριτήρια ένταξης που τυχόν δεν καλύπτονται από τις διασταυρώσεις ή για να ελέγχονται περιοδικά στοιχεία που απορρέουν κυρίως από δηλώσεις των αιτούντων.

32. Από την άλλη πλευρά, τα όργανα των κοινωνικών υπηρεσιών των Δήμων και των Κέντρων Κοινότητας είναι αρμόδια για τη διαχείριση του Προγράμματος σε τοπικό επίπεδο. Ειδικότερα, οφείλουν να ορίζουν το προσωπικό που εργάζεται για την εφαρμογή του προγράμματος και τους εξουσιοδοτημένους υπαλλήλους που έχουν διαβαθμισμένη πρόσβαση στο πληροφοριακό σύστημα του προγράμματος και δύνανται να επεξεργάζονται και να υποβάλλουν τις αιτήσεις στην πλατφόρμα του συστήματος. Σε περιπτώσεις ελλείψεων ή αναντιστοιχίας μεταξύ των δηλωθέντων στοιχείων και του αποτελέσματος των ηλεκτρονικών διασταυρώσεων οι εξουσιοδοτημένοι αυτοί υπάλληλοι (χρήστες) μπορούν να παρακάμπτουν τη, συνεπεία της αναντιστοιχίας/έλλειψης, θέση της αίτησης σε εκκρεμότητα και να την ενεργοποιούν, υπό την προϋπόθεση υποβολής από τους αιτούντες δικαιολογητικών τα οποία οφείλουν να ελέγχουν.

33. Σημαντική δικλίδα του συστήματος ώστε να διασφαλίζεται ότι εντάσσονται στο πρόγραμμα όσοι πληρούν τα κριτήρια ένταξης, είναι η **διεξαγωγή κοινωνικής έρευνας**, η οποία μπορεί να πραγματοποιείται από τις κοινωνικές υπηρεσίες είτε ίδια πρωτοβουλία, είτε μετά από υπόδειξη της Διεύθυνσης Καταπολέμησης της Φτώχειας, για την επαλήθευση του τόπου διαμονής, της σύνθεσης και των συνθηκών διαβίωσης του νοικοκυριού¹⁹.

... οι ηλεκτρονικές διασταυρώσεις είναι ένα ισχυρό εργαλείο, αλλά διαπιστώθηκε η παροχή μη επίκαιρης πληροφόρησης για την οποία δεν διεξάγεται μεταγενέστερος έλεγχος επιβεβαίωσης, καθώς και ελλείψεις διασυνδέσεων της πλατφόρμας που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητά της.

34. Η πλατφόρμα του προγράμματος αντλεί στοιχεία ένταξης των αιτούντων, τα οποία, όμως, δεν απεικονίζουν στο σύνολό τους την τρέχουσα κατάσταση των αιτούντων· κάποια από αυτά αφορούν το παρελθόν φορολογικό έτος. Ειδικότερα, μέρος των στοιχείων που πρέπει να αποτυπώνουν την περιουσιακή κατάσταση του αιτούντα πριν την υποβολή της αίτησης και τα οποία χρησιμοποιούνται κατά τις

¹⁸ Βλ. περιπτώσεις β, γ, στ και θ του άρθρου 12 της Υ.Α. Δ13/οικ./33475/1935/15.6.2018 «Καθορισμός των όρων και των προϋποθέσεων εφαρμογής του προγράμματος Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης», Β'2281.

¹⁹ Βλ. περιπτώσεις α, δ, ε και στ του άρθρου 12 της Υ.Α. Δ13/οικ./33475/1935/15.6.2018 «Καθορισμός των όρων και των προϋποθέσεων εφαρμογής του προγράμματος Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης», Β'2281.

διαδικασίες των ηλεκτρονικών διασταυρώσεων (π.χ. στοιχεία από δηλώσεις Ε1, Ε2, Ε9 κ.λπ.) δεν είναι επίκαιρα, δεδομένου ότι προέρχονται από την τελευταία εκκαθαρισμένη φορολογική δήλωση των μελών του νοικοκυριού και μόνο για τα πεδία των εισοδημάτων, που για τους σκοπούς της ένταξης στο Πρόγραμμα αφορούν το τελευταίο εξάμηνο πριν την υποβολή της αίτησης²⁰, λαμβάνονται υπόψη στοιχεία που δηλώνονται σε πλατφόρμες όπως η «Εργάνη». Συνεπώς ανάλογα με την ημερομηνία υποβολής της αίτησης, η χρονική υστέρηση μεταξύ των στοιχείων της τελευταίας φορολογικής δήλωσης και της αίτησης μπορεί να αγγίζει και τον ενάμιση χρόνο. Εξάλλου, πέραν των ετεροχρονισμένων φορολογικών δηλώσεων, τα στοιχεία τόσο των μισθωτών στην Πλατφόρμα «Εργάνη», όσο και τα στοιχεία περιοδικών δηλώσεων ΦΠΑ των ελεύθερων επαγγελματιών, παρουσιάζουν χρονική υστέρηση έως ότου υποβληθούν και εμφανιστούν στο σύστημα.

35. Σύμφωνα με τον οδηγό εφαρμογής του Προγράμματος, ο αιτών μπορεί να δηλώσει μεταβολή των στοιχείων του σε σχέση με τα όσα προκύπτουν από τις διασταυρώσεις,²¹ αλλά η επόμενη δήλωσή του Ε1 πρέπει να συμπεριλαμβάνει όλες τις αλλαγές που αναφέρθηκαν κατά τη διαδικασία υποβολής της αίτησης ένταξης στο Πρόγραμμα. Από τον έλεγχο που πραγματοποιήθηκε δεν αποδεικνύεται ότι διενεργούνται συστηματικά εκ των υστέρων έλεγχοι διασταύρωσης των δηλωθέντων με την αίτηση στοιχείων με εκείνα των επόμενων φορολογικών δηλώσεων των αιτούντων, ώστε να καλύπτεται η χρονική υστέρηση μεταξύ αίτησης και εκκαθαρισμένης φορολογικής δήλωσης.

36. Περαιτέρω, εντοπίστηκαν αδυναμίες στις διαδικασίες διασταύρωσης σε περίπτωση καταβολής συντάξεων στο εξωτερικό. Ειδικότερα, ενώ, κατά τη διαδικασία καταβολής του επιδόματος κοινωνικής αλληλεγγύης ανασφάλιστων υπερηλίκων υφίσταται διαδικασία στον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ώστε να ελέγχεται αν οι δικαιούχοι λαμβάνουν συντάξεις από το εξωτερικό, τέτοιου είδους έλεγχος δεν πραγματοποιείται κατά τη διαδικασία διασταύρωσης και τεκμηρίωσης των κριτηρίων ένταξης στο Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα. Η έλλειψη διασταυρώσεων με αρμόδιες οικονομικές υπηρεσίες του εξωτερικού προκειμένου να βεβαιωθούν τα παγκόσμια εισοδήματα (έσοδα από μισθούς/καταθέσεις/συντάξεις) είχε ως αποτέλεσμα σε κάποιους από τους ελεγχόμενους Δήμους την ένταξη προσώπων στο Πρόγραμμα τα οποία δεν πληρούν ή δεν είναι βέβαιο ότι πληρούν τα εισοδηματικά/περιουσιακά κριτήρια ένταξης (βλ. **Πίνακα 3**).

<p>Πίνακας 3 – Αδυναμίες λόγω έλλειψης διαδικασιών διασταύρωσης με τυχόν εισοδήματα/περιουσία στο εξωτερικό</p>
--

²⁰ Βλ. άρθρο 3.1 της Υ.Α. Δ13/οικ./33475/1935/15.6.2018 «Καθορισμός των όρων και των προϋποθέσεων εφαρμογής του προγράμματος Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης», Β'2281.

²¹ Βλ. και περίπτωση 3 του άρθρου 5 της Υ.Α. Δ13/οικ./33475/1935/15.6.2018 «Καθορισμός των όρων και των προϋποθέσεων εφαρμογής του προγράμματος Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης», Β'2281.

- Στο Δήμο Λαρισαίων εντοπίστηκε από τον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης περίπτωση επί μακρόν καταβολής επιδόματος σε δικαιούχο που δεν πληρούσε τα εισοδηματικά κριτήρια λόγω λήψης σύνταξης από την Αλβανία.
- Στο Δήμο Νεάπολης – Συκεών Θεσσαλονίκης εντοπίστηκαν από τον έλεγχο δύο περιπτώσεις ωφελούμενων αλλοδαπών που δήλωναν μακροχρόνια άνεργοι, αλλά αγόρασαν ακίνητη περιουσία στην Ελλάδα το προηγούμενο διάστημα ή είχαν έσοδα από επενδύσεις και μία περίπτωση συνδικαιούχου αλλοδαπής για την οποία εμφανιζόταν στην αίτηση για το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα ποσό συντάξεων χωρίς όμως να έχει προσκομίσει δικαιολογητικά ώστε να προκύπτει ο φορέας συνταξιοδότησης και το ύψος της ετήσιας σύνταξής της, ενώ δεν έγινε διασταύρωση με τα εισοδήματά της από την χώρα καταγωγής της.
- Στο Δήμο Κερατσινίου Δραπετσώνας καταγράφηκε περίπτωση δημότη ο οποίος λάμβανε εισοδηματική ενίσχυση από τον Μάρτιο του 2017 και μόλις τον Αύγουστο του 2018, όταν ζήτησε να λάβει επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης ανασφάλιστων υπερέλικων, διαπιστώθηκε η ύπαρξη σύνταξης από το εξωτερικό που δεν είχε δηλωθεί.

37. Πληροφόρηση που αφορά κριτήρια ένταξης ή στοιχεία που αφορούν την τήρηση των υποχρεώσεων των δικαιούχων υφίσταται σε διάφορες βάσεις δεδομένων, αλλά δεν συμπεριλαμβάνεται πάντοτε άμεσα στα δεδομένα της πλατφόρμας του Προγράμματος. Για αναλυτικά παραδείγματα βλ. στον **Πίνακα 4**.

Πίνακας 4 – Ελλείψεις διασυνδέσεων της πλατφόρμας του Προγράμματος
- δεν υφίσταται ηλεκτρονική διασύνδεση με τα ληξιαρχεία και τα δημοτολόγια ²² για την ενημέρωση των δημογραφικών στοιχείων των αιτούντων (γάμοι, γεννήσεις, θάνατοι, λύσεις γάμων κ.λπ.) ώστε να εντοπίζονται αυτόματα τυχόν μεταβολές πέραν των όσων δηλώνονται στις φορολογικές αρχές.
- η διασύνδεση με την πλατφόρμα Myschool δεν είναι πλήρης έτσι ώστε να εντοπίζονται και να ενημερώνονται αυτόματα τόσο ο κωδικός του σχολείου, όσο και ο κωδικός του μαθητή για την αναφορά της εγγραφής του και της παρακολούθησης της πορείας του, δεδομένου ότι για τα νοικοκυριά με ανήλικα τέκνα απαιτείται όχι μόνο η εγγραφή, αλλά και η φοίτηση αυτών στην υποχρεωτική εκπαίδευση. ²³
- δεν υφίσταται διασύνδεση με τις τράπεζες πλην των στοιχείων που εμφανίζονται προσυμπληρωμένα στην φορολογική δήλωση (π.χ. τόκοι καταθέσεων) και χορηγούνται μέσω της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων και, συνεπώς, δεν προκύπτει πως γίνονται επαληθεύσεις για την διαπίστωση της πραγματικής

²² Βλ. και παρατήρηση σε έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας (Ιανουάριος 2019) «A Quantitative Evaluation of the Greek Social Solidarity Income», σελ. 19, σύμφωνα με την οποία το ποσοστό των μονομελών νοικοκυριών είναι μεγαλύτερο μεταξύ των δικαιούχων του Προγράμματος από ότι σε ολόκληρη τη χώρα, κάτι που είναι ασυνήθιστο για τα διεθνή πρότυπα και ενδεχομένως υποκρύπτει τεχνητό «διαχωρισμό» των νοικοκυριών. Η αρμόδια Διεύθυνση Καταπολέμησης της Φτώχειας θεωρεί ότι, είναι αναμενόμενο (έως ένα βαθμό) ότι στο κάτω άκρο της κατανομής η πυκνότητα εμφάνισης μονοπρόσωπων νοικοκυριών σε σχέση με τα πολυπρόσωπα είναι μεγαλύτερη. Μια λύση που έχει προταθεί από την Διεύθυνση είναι η κατάργηση των κλιμάκων ισοδυναμίας και η παροχή ίδιου ποσού σε όλα τα ενήλικα μέλη. Οι δημοσιονομικές συνθήκες ωστόσο, δεν επιτρέπουν επί του παρόντος την εξέταση του συγκεκριμένου σεναρίου.

²³ βλ. και περίπτωση 5 του άρθρου 5 της Υ.Α. Δ13/οικ./33475/1935/15.6.2018 «Καθορισμός των όρων και των προϋποθέσεων εφαρμογής του προγράμματος Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης», Β'2281.

περιουσιακής κατάστασης (π.χ. εισοδήματα από επενδύσεις, όπως αμοιβαία κεφάλαια κλπ)
- δεν υφίσταται ηλεκτρονική διασύνδεση με τα υποθηκοφυλακεία για να υπάρχει ενημέρωση της πλατφόρμας σε πραγματικό χρόνο για τις μεταβιβάσεις ή δωρεές ακινήτων στην επικράτεια, αλλά ούτε και συνεργασίες με άλλες χώρες για αντίστοιχα στοιχεία στο εξωτερικό.
- Οι διασταυρώσεις με λοιπά προνοιακά επιδόματα και συνταξιοδοτικές παροχές αφορούν τα καταβληθέντα ποσά. Δεν γίνεται διασταύρωση των στοιχείων των δικαιούχων με τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στις πλατφόρμες των άλλων επιδομάτων για έλεγχο αναντιστοιχιών που αφορούν την σύνθεση του νοικοκυριού ή το καθεστώς διαμονής, εκτός από το επίδομα στέγασης για το οποίο γίνεται έλεγχος για τα στοιχεία κατοικίας (διαμονής) των αιτούντων.

38. Περαιτέρω, οι ηλεκτρονικές διασταυρώσεις που πραγματοποιούνται δεν εντοπίζουν πάντοτε τα προβλήματα κατά την τήρηση των κριτηρίων ένταξης. Για παράδειγμα, ενώ αντλούνται στοιχεία από τον Διαχειριστή Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (Δ.Ε.Δ.Δ.Η.Ε.) για την παροχή ρεύματος, εντούτοις, σε έναν από τους ελεγχόμενους Δήμους (Κερατσινίου – Δραπετσώνας) δύο αδέρφια που συγκατοικούσαν στην ίδια κατοικία (παραχωρημένη μάλιστα δωρεάν από το Δήμο) μπόρεσαν να υποβάλλουν χωριστά αίτηση ως μονοπρόσωπα νοικοκυριά ο καθένας (και συνεπώς να λάβουν μεγαλύτερο ποσό εισοδηματικής ενίσχυσης), δηλώνοντας στο πεδίο που αφορούσε τον αριθμό παροχής ηλεκτρικής ενέργειας της οικίας τον ίδιο αριθμό με την απόκρυψη ενός ψηφίου στη μια εκ των αιτήσεων, ώστε να φαίνεται σαν να πρόκειται για ξεχωριστές οικίες με διαφορετικό αριθμό παροχής.

III

Διαπιστώθηκαν αδυναμίες στον τρόπο επεξεργασίας των υποβληθέντων δικαιολογητικών, το εργαλείο της κοινωνικής έρευνας χρησιμοποιήθηκε σε πολύ περιορισμένο βαθμό, ενώ χρειάζεται να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια για συντονισμό των διαδικασιών ελέγχου από τους συναρμόδιους φορείς.

... για όσα κριτήρια ένταξης δεν καλύπτονται από τις ηλεκτρονικές διασταυρώσεις ή όταν υφίστανται αναντιστοιχίες διαπιστώθηκαν αδυναμίες στο τρόπο επεξεργασίας των υποβληθέντων δικαιολογητικών

39. Υφίστανται κριτήρια ένταξης στο Πρόγραμμα, τα οποία δεν είναι δυνατόν να ελεγχθούν μέσω ηλεκτρονικών διασταυρώσεων, όπως για παράδειγμα η αστεγία, για την απόδειξη της οποίας είναι απαραίτητη η πραγματοποίηση κοινωνικής έρευνας

από τον Δήμο ή η προσκόμιση βεβαίωσης χρήσης υπνωτηρίων που λειτουργούν στους Δήμους²⁴.

40. Εξάλλου, σε περίπτωση αναντιστοιχίας μεταξύ των όσων έχουν δηλωθεί και των στοιχείων που προέρχονται από τις ηλεκτρονικές διασταυρώσεις, προβλέπεται η θέση «επισημάνσης» επί της αιτήσεως, δηλαδή σημείου όπου «μπλοκάρεται» ηλεκτρονικά η αίτηση (μένοντας σε «εκκρεμότητα») και χρειάζεται έλεγχος και παρέμβαση εξουσιοδοτημένου υπαλλήλου του Δήμου («χρήστη») για να προχωρήσει η αίτηση. Οι δικαιούχοι των οποίων οι αιτήσεις «εκκρεμούν» μπορούν να δικαιολογήσουν τις διαφορές μεταξύ των δηλωθέντων και των αποτελεσμάτων των διασταυρώσεων και, συνεπώς, να ενταχθούν τελικά στο Πρόγραμμα, προσκομίζοντας στους Δήμους τα αναγκαία δικαιολογητικά.

41. Οι «επισημάνσεις» που τίθενται στην αίτηση μέσω της πλατφόρμας δεν περιέχουν σαφείς και ενιαίες οδηγίες για το ποια ακριβώς δικαιολογητικά πρέπει να ζητήσει ο υπάλληλος, πλην ο Οδηγός Εφαρμογής του Προγράμματος²⁵ περιέχει ενδεικτική λίστα με δικαιολογητικά που μπορούν να προσκομιστούν σε περιπτώσεις μεταβολών στα στοιχεία της μόνιμης διαμονής, της σύνθεσης του νοικοκυριού, της περιουσιακής κατάστασης, της άδειας διαμονής αλλοδαπού και της φοίτησης ανηλίκων στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Εφόσον οι αρμόδιοι υπάλληλοι των Δήμων κρίνουν ότι τα προσκομισθέντα δικαιολογητικά είναι κατάλληλα και επαρκή, μπορούν να παρακάμπτουν το αρνητικό αποτέλεσμα της ηλεκτρονικής διασταύρωσης, ενώ υποχρεούνται να τηρούν φυσικό αρχείο των υποβληθέντων δικαιολογητικών.

42. Κατά τον έλεγχο, διαπιστώθηκε ότι δεν υφίστανται σε τοπικό επίπεδο (Δήμου) καταγεγραμμένες διαδικασίες παραλαβής, προελέγχου, καταχώρησης και συμπλήρωσης των δικαιολογητικών πέραν των αναφερόμενων στον γενικό Οδηγό Εφαρμογής²⁶. Σε όλους τους ελεγχόμενους Δήμους η καταχώρηση μιας αίτησης από την έναρξη υποβολής της έως και την τελική έγκριση γίνεται από ένα άτομο (τον εκάστοτε χειριστή της πλατφόρμας), χωρίς να προβλέπεται δεύτερο επίπεδο έγκρισης, ιδίως στην περίπτωση υποβολής δικαιολογητικών, ενώ δεν αποδεικνύεται η συστηματική διενέργεια, έστω έκτακτων δειγματοληπτικών ελέγχων από δεύτερο, ιεραρχικά ανώτερο, υπάλληλο (βλ. αναλυτικά παραδείγματα στο **Πίνακα 5**).

Πίνακας 5 – Μη πρόβλεψη 2^{ου} επιπέδου έγκρισης στην περίπτωση υποβολής δικαιολογητικών στους Δήμους

- Στο Δήμο Λαρισαίων όλοι οι υπάλληλοι της Διεύθυνσης Κοινωνικής Πολιτικής και Πρόνοιας, που ασχολούνται με το Πρόγραμμα, έχουν χαρακτηριστεί ως πιστοποιημένοι χρήστες, ενώ δύο από αυτούς έχουν οριστεί ως επόπτες, πλην οι επόπτες δεν ελέγχουν τις αιτήσεις που καταχωρούνται από τους χρήστες, δεν ασκούν

²⁴ Βλ. και άρθρο 5 της Υ.Α. Δ13/οικ./33475/1935/15.6.2018 «Καθορισμός των όρων και των προϋποθέσεων εφαρμογής του προγράμματος Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης», Β'2281

²⁵ που έχει εκδοθεί από την Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.

²⁶ Ο Οδηγός Εφαρμογής προβλέπει την ύπαρξη χρήστη και επόπτη της πλατφόρμας και ειδικότερα προβλέπει ότι ο χρήστης διενεργεί καταχώρηση στοιχείων, ενώ ο επόπτης διενεργεί καταχώρηση στοιχείων, τροποποίηση, αναστολή και ανάκληση αιτήσεων.

ελεγκτική αρμοδιότητα, αφού δεν προβλέπεται το συγκεκριμένο καθήκον από τον σχετικό Οδηγό Εφαρμογής.
- Στο Δήμο Νεάπολης Συκεών Θεσσαλονίκης οκτώ (8) από τους εννέα (9) χρήστες του Προγράμματος είναι και επόπτες/τριες, ενώ δεν διεξάγονται δειγματοληπτικοί κατασταλτικοί έλεγχοι επί των δικαιολογητικών που τηρούνται στο φυσικό αρχείο με εξαίρεση την περίπτωση υποβολής παραπόνων από τους αιτούντες ή όταν λόγω φόρτου εργασίας των υπαλλήλων εξυπηρετεί η ίδια η αναπληρώτρια Προϊσταμένη τους αιτούντες και με τον τρόπο αυτό επιβεβαιώνει τις ενέργειες που έχουν ήδη γίνει.
- Στο Δήμο Αθηναίων, ο οικείος Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας προβλέπει ότι μεταξύ των αρμοδιοτήτων του Τμήματος Επιδοματικής Πολιτικής, της Διεύθυνσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης, περιλαμβάνεται η εποπτεία του Προγράμματος. Ωστόσο, δεν ασκείται επίβλεψη ούτε ιεραρχικός έλεγχος στους υπαλλήλους-χρήστες ως προς την αρμοδιότητα που τους παρέχεται να αποδέχονται ή μη τα δικαιολογητικά, ενώ παρόλο που προβλέπεται υποχρέωση τήρησης φυσικού αρχείου των δικαιολογητικών, δεν διενεργούνται κατασταλτικοί έλεγχοι για τη διαπίστωση της ύπαρξης ή μη των δικαιολογητικών στο φυσικό αρχείο.
- Στους Δήμους Κερατσινίου – Δραπετσώνας και Κορυδαλλού δεν τεκμηριώνεται διαδικασία εκ των υστέρων ελέγχων των στοιχείων καταχώρισης στο σύστημα με τα αντίστοιχα δικαιολογητικά που προσκομίσθηκαν και αρχειοθετήθηκαν από τον Προϊστάμενο του τμήματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Πρόνοιας και Κοινωνικής Προστασίας, ούτε διαδικασία δειγματοληπτικών κατασταλτικών ελέγχων.

43. Εξάλλου, τα δικαιολογητικά που προσκομίζονται από τους αιτούντες δεν εισάγονται ηλεκτρονικά στην πλατφόρμα του Προγράμματος, αλλά φυλάσσονται στο αρχείο των Δήμων. Στο πλαίσιο του ελέγχου, έγιναν δειγματοληπτικοί έλεγχοι στο φυσικό αρχείο των ελεγχόμενων Δήμων. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων δεν διαπιστώθηκαν ιδιαίτερα προβλήματα, αν και καταγράφηκαν περιπτώσεις ελλείψεων στα προσκομιζόμενα δικαιολογητικά που έγιναν αποδεκτά από τους Δήμους, όπως φαίνεται και από την ανάλυση στον **Πίνακα 6**. Οι αδυναμίες που εντοπίστηκαν στην προηγούμενη παράγραφο (μη ύπαρξη τυποποιημένης λίστας συμπληρωματικών στοιχείων που δύνανται να υποβληθούν, ώστε να περιορίζεται το περιθώριο εκτίμησης του χρήστη, μη επαρκής εποπτεία χρηστών του Προγράμματος) ενδεχομένως οδήγησαν στην αποδοχή κάποιων αιτήσεων, χωρίς να έχουν υποβληθεί τα κατάλληλα δικαιολογητικά και, συνεπώς, στη λήψη εισοδηματικής ενίσχυσης από αιτούντες που δεν αποδείκνυαν ότι πληρούσαν τα σχετικά κριτήρια ένταξης.

Πίνακας 6 – Παραδείγματα ακατάλληλων ή ανεπαρκών δικαιολογητικών δικαιούχων που έγιναν δεκτά από τους ελεγχόμενους Δήμους.
- Στο Δήμο Νεάπολης – Συκεών Θεσσαλονίκης σε σύνολο τυχαίου δείγματος σαράντα πέντε (45) αιτήσεων διαπιστώθηκε ότι σε δύο (2) αλλοδαπούς αιτούντες έγιναν δεκτές ως άδειες διαμονής βεβαιώσεις της αστυνομίας στις οποίες, όμως, δεν αναγράφεται ότι οι αιτούντες μένουν μόνιμα στη χώρα, όπως απαιτείται από τις οικείες διατάξεις, ενώ σε τέσσερις (4) άλλες περιπτώσεις δεν είχε προσκομιστεί καθόλου άδεια διαμονής. Επίσης, σε δύο (2) περιπτώσεις έγιναν δεκτές αιτήσεις ωφελούμενων που διαμένουν σε διαφορετικούς Δήμους, παρόλο που σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις οι αιτήσεις πρέπει να υποβάλλονται στο τόπο διαμονής των αιτούντων, ενώ σε μία (1) άλλη περίπτωση προσκομίστηκε λογαριασμός ΔΕΚΟ που αφορούσε άλλο όνομα.
- Στο Δήμο Κερατσινίου – Δραπετσώνας σε σύνολο δείγματος σαράντα έξι (46) φακέλων περιόδου 2018-2020 διαπιστώθηκαν ελλείψεις στα δικαιολογητικά (Ε1, Ε2

<p>παραχωρησιούχων, λογαριασμούς ρεύματος, βεβαιώσεις ενσήμων, δικαιολογητικά σύνθεσης νοικοκυριού κ.α.) σε είκοσι δύο (22) περιπτώσεις.</p>
<p>- Στο Δήμο Κορυδαλλού σε ελεγκτικό δείγμα τριάντα (30) φακέλων περιόδου 2018-2020 βρέθηκαν δύο (2) περιπτώσεις που δεν τεκμηριωνόταν επαρκώς η μονογονεϊκότητα και μία (1) περίπτωση μη επαρκούς τεκμηρίωσης στοιχείων μη ηλεκτροδοτούμενης κατοικίας.</p>
<p>- Στο Δήμο Αθηναίων, κατά τον έλεγχο από τον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης της 1ης Δημοτικής Κοινότητας, διαπιστώθηκε η έλλειψη 99 φακέλων από το φυσικό αρχείο της Υπηρεσίας και η αποδοχή δικαιολογητικών από κατοίκους διαφορετικών Δήμων, κατά παράβαση των σχετικών διατάξεων. Συναφώς, στο από 12.03.2021 πρακτικό της ομάδας εργασίας, που συστάθηκε με απόφαση Δημάρχου και είχε ως αντικείμενο τον έλεγχο του φυσικού αρχείου του Δήμου, αναφέρεται η έλλειψη 103 φακέλων και η αποδοχή δικαιολογητικών από κατοίκους διαφορετικών Δήμων. Στις λοιπές Δημοτικές Κοινότητες και στο Κέντρο Κοινότητας που επισκεφθήκαμε δεν έχουν διενεργηθεί έλεγχοι. Από το ελεγκτικό δείγμα που αξιολογήθηκε (50 αιτήσεις) προέκυψαν δέκα (10) περιπτώσεις με ελλιπή δικαιολογητικά που αφορούσαν κριτήρια όπως η νόμιμη διαμονή των αιτούντων ή η απόδειξη της διάστασης ή της νόμιμης επιμέλειας των ανήλικων τέκνων.</p>

... ενώ και το εργαλείο της κοινωνικής έρευνας χρησιμοποιήθηκε σε πολύ περιορισμένο βαθμό και κυρίως για την διαπίστωση της αστεγίας

44. Το εργαλείο της κοινωνικής έρευνας προβλέπεται τόσο από τις οικείες διατάξεις όσο και από τον Οδηγό Εφαρμογής του Προγράμματος και πραγματοποιείται από κοινωνικούς λειτουργούς στις κατά τόπο αρμόδιες κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων ή Κέντρων Κοινότητας των Δήμων. Οι κοινωνικές έρευνες υλοποιούνται είτε ίδια πρωτοβουλία των αρμοδίων υπηρεσιών (Δήμων) ή κατόπιν υπόδειξης της Διεύθυνσης Καταπολέμησης της Φτώχειας, είτε κατόπιν αίτησης του ωφελούμενου (κυρίως στην περίπτωση αστεγίας), για την επαλήθευση του τόπου διαμονής, της σύνθεσης και των συνθηκών διαβίωσης του νοικοκυριού.

45. Κοινωνική έρευνα μπορεί να πραγματοποιηθεί τόσο κατά την υποβολή όσο και μετά την υποβολή της αίτησης, δεδομένου δε ότι αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την επαλήθευση στοιχείων που δεν δύνανται να διαπιστωθούν μέσω των ηλεκτρονικών διασταυρώσεων κρίνεται σκόπιμο να προβλέπεται η διεξαγωγή ενός ποσοστού δειγματοληπτικών κοινωνικών ερευνών ανάλογα με τον ετήσιο αριθμό των εγκριθεϊσών αιτήσεων.

46. Σε όλους τους ελεγχόμενους Δήμους διαπιστώθηκε πολύ χαμηλό ποσοστό κοινωνικών ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί εντός της ελεγχόμενης τριετίας (2018-2020). Στη συντριπτική τους πλειοψηφία οι διενεργηθείσες έρευνες αφορούν βεβαίωση περιπτώσεων αστεγίας (όπου η βεβαίωση από την κοινωνική υπηρεσία είναι υποχρεωτική για την χορήγηση του επιδόματος σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις) και διεξάγονται κυρίως κατόπιν αιτήσεως των ίδιων των εν δυνάμει δικαιούχων. Οι αρμόδιες υπηρεσίες των Δήμων, επικαλούμενες έλλειψη προσωπικού, δεν διενεργούν έκτακτες δειγματοληπτικές αυτοψίες, ίδια πρωτοβουλία, στη βάση ετήσιου προγράμματος για τον εν γένει έλεγχο των συνθηκών διαβίωσης και της σύνθεσης των ωφελούμενων νοικοκυριών (βλ. **σχετικά Πίνακα 7** για περαιτέρω ανάλυση). Η χρήση του εργαλείου της κοινωνικής έρευνας κυρίως για την διαπίστωση

της αστεγίας και όχι για την διακρίβωση της οικογενειακής κατάστασης ή της νόμιμης και μόνιμης διαμονής των αιτούντων έχει ως αποτέλεσμα να μην χρησιμοποιείται η κοινωνική έρευνα στο εύρος που προβλέπουν οι σχετικές διατάξεις.

Πίνακας 7 – Ποσοστό και εύρος κοινωνικών ερευνών ελεγχόμενων Δήμων
- Στο Δήμο Νεάπολης – Συκεών Θεσσαλονίκης διεξήχθησαν κατά την τριετία 2018-2020 δεκατέσσερις (14) κοινωνικές έρευνες, εκ των οποίων οι δώδεκα (12) αφορούσαν τον έλεγχο της αστεγίας, μία (1) τη διαπίστωση διάστασης και μία (1) την ύπαρξη κοινής παροχής ρεύματος σε πολυκατοικία. Οι έξι (6) από αυτές πραγματοποιήθηκαν το έτος 2019 σε σύνολο 2.695 νοικοκυριών καταγεγραμμένων στην τοπική βάση του Δήμου και οι υπόλοιπες οκτώ (8), το έτος 2020, σε σύνολο 2.510 νοικοκυριών.
- Στο Δήμο Λαρισαίων διεξήχθησαν το έτος 2018 σαράντα έξι (46) κοινωνικές έρευνες σε σύνολο 15.085 εγκεκριμένων αιτήσεων στην πλατφόρμα του Προγράμματος, το έτος 2019 ογδόντα έξι (86) κοινωνικές έρευνες σε σύνολο 10.891 εγκεκριμένων αιτήσεων και το έτος 2020 εβδομήντα (70) κοινωνικές έρευνες σε σύνολο 7.487 εγκεκριμένων αιτήσεων. Δηλαδή, κατά την ελεγχόμενη τριετία, πραγματοποιήθηκαν 202 κοινωνικές έρευνες ήτοι ποσοστό 0,60%, του συνόλου των εγκριθεισών αιτήσεων. Από τις 202 κοινωνικές έρευνες, οι 186 αφορούσαν στην βεβαίωση αστεγίας και οι υπόλοιπες 16 αφορούσαν έλεγχο της οικογενειακής κατάστασης (διάστασης), έλεγχο του τόπου διαμονής (π.χ. ο αριθμός μετρητή ρεύματος εμφανιζόταν και σε άλλη αίτηση ή κοινός αριθμός μετρητή ρεύματος της κατοικίας ιδιοκτήτη με τον αριθμό του νοικοκυριού/διαμερίσματος) και έλεγχο των συνθηκών διαβίωσης (π.χ. αν όντως ο αιτών διαβίωει σε συνθήκες κάτω από το όριο της φτώχειας).
- Στο Δήμο Κερατσινίου – Δραπετσώνας διεξήχθησαν το έτος 2018 σαράντα οκτώ (48) κοινωνικές έρευνες σε σύνολο 2.240 καταγεγραμμένων από το Δήμο νοικοκυριών (ποσοστό 2,14%), το έτος 2019 πενήντα δύο (52) κοινωνικές έρευνες σε σύνολο 2.050 νοικοκυριών (ποσοστό 2,54%) και το έτος 2020 εβδομήντα δύο (72) κοινωνικές έρευνες σε σύνολο 2.060 νοικοκυριών (ποσοστό 3,50%). Από τις συνολικά εκατόν εβδομήντα δύο (172) έρευνες που διενεργήθηκαν κατά την ελεγχόμενη τριετία, οι εκατόν πενήντα πέντε (155) αφορούσαν την διαπίστωση της αστεγίας, δεκατρείς (13) μη ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα, τρεις (3) την διαπίστωση της σύνθεσης του νοικοκυριού και μία (1) εισαγωγή ατόμου σε ίδρυμα για χρονίως πάσχοντες.
- Στο Δήμο Κορυδαλλού, εξαιτίας της έλλειψης τοπικής βάσης δεδομένων με τον αριθμό των ωφελούμενων δημοτών κατ'έτος, δεν είναι δυνατή η καταγραφή στατιστικών στοιχείων σχετικά με τις κοινωνικές έρευνες επί του συνόλου των ωφελούμενων κατ'έτος. Σύμφωνα με τις αρμόδιες τοπικές αρχές, διεξήχθησαν έξι (6) κοινωνικές έρευνες το έτος 2018, τριάντα πέντε (35) το έτος 2019 και είκοσι δύο (22) το έτος 2020 και όλες αφορούσαν αποκλειστικά την βεβαίωση της αστεγίας.
- Στο Δήμο Αθηναίων η έλλειψη προσωπικού δυσχεραίνει τη διεξαγωγή κοινωνικών ερευνών και περιορίζει τη διενέργειά τους στις περιπτώσεις που προβλέπεται υποχρεωτικά (π.χ. αστεγία, μη ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα). Σημειώνεται ότι ο Δήμος έχει πέντε (5) Κοινωνικούς Λειτουργούς οι οποίοι απασχολούνται παράλληλα και σε άλλα Προγράμματα. Οι αιτήσεις που υποβλήθηκαν το έτος 2018 ήταν 67.068 και οι κοινωνικές έρευνες που πραγματοποιήθηκαν ήταν 13. Οι αιτήσεις που υποβλήθηκαν το έτος 2019 ήταν 64.451 και οι κοινωνικές έρευνες που πραγματοποιήθηκαν ήταν 33. Οι αιτήσεις που υποβλήθηκαν το έτος 2020 ήταν 50.109 και οι κοινωνικές έρευνες που πραγματοποιήθηκαν ήταν 100. Όλες διεξήχθησαν μετά από αίτηση των ενδιαφερομένων και αφορούσαν περιπτώσεις αστεγίας, σύνθεσης νοικοκυριού, μονογονεϊκότητας/διάστασης, μη ηλεκτροδοτούμενων ή ακατάλληλων οικημάτων.

47. Όσον αφορά την ποιότητα των διενεργηθεισών κοινωνικών ερευνών, οι Δήμοι Κερατσινίου-Δραπετσώνας, Λαρισαίων και Νεάπολης Συκεών Θεσσαλονίκης

ανέφεραν ότι για την διασφάλιση της αντικειμενικότητας των πορισμάτων των κοινωνικών ερευνών για τις περιπτώσεις αστεγίας ακολουθείται η ευρωπαϊκή τυπολογία για την έλλειψη στέγης FEANTSA (Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Εθνικών Οργανώσεων που εργάζεται για τους άστεγους). Από τους ελεγχόμενους Δήμους, σε δύο (Κερατσινίου – Δραπετσώνας και Κορυδαλλού) διαπιστώθηκαν, σε τυχαίο δείγμα εννέα (9) συνολικά κοινωνικών ερευνών, ελλείψεις στα σχετικά έγγραφα σε τρεις (3) περιπτώσεις²⁷, ενώ σε μία (1) περίπτωση στο Δήμο Λαρισαίων, η κοινωνική έρευνα που διενεργήθηκε δεν εξασφαλίζει την τήρηση των κριτηρίων ένταξης, αφού ο αιτών, ενώ είχε συναινέσει στην κοινωνική έρευνα, δεν επέτρεψε την είσοδο της κοινωνικής λειτουργού στην οικία του, εντούτοις έλαβε τελικά την εισοδηματική ενίσχυση.

Τέλος, χρειάζεται να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια για συντονισμό των διαδικασιών ελέγχου από τους συναρμόδιους φορείς

48. Στις αρμοδιότητες της εταιρείας Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Κοινωνικής Ασφάλισης (Η.ΔΙ.Κ.Α. Α.Ε.) περιλαμβάνεται ο έλεγχος των κριτηρίων ένταξης, ο Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ο.Π.Ε.Κ.Α.) εκδίδει τις σχετικές πράξεις έγκρισης ένταξης στο Πρόγραμμα, απόρριψης, ανάκλησης και καταλογισμού και μεριμνά για την ανάκτηση αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, ενώ η Διεύθυνση Καταπολέμησης της Φτώχειας διενεργεί επιτόπιες επισκέψεις στους κατά περίπτωση αρμόδιους φορείς υλοποίησης²⁸.

49. Από τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι η εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης δεν διενεργεί ίδια πρωτοβουλία ελέγχους σχετικούς με το Πρόγραμμα, αλλά παρέχει δεδομένα στο πλαίσιο ελέγχων τρίτων, όταν της ζητηθεί.

50. Ο Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Διεύθυνση Παροχών Κοινωνικής Αλληλεγγύης) πραγματοποιεί, σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης, δειγματοληπτικούς ελέγχους, σε 300 περίπου δικαιούχους μηνιαίως, που αφορούν τη συμφωνία του αποδιδόμενου ποσού με την σύνθεση του νοικοκυριού και, συνεπώς, δεν προκύπτουν ιδιαίτερα ευρήματα, καθώς ο έλεγχος αυτός δεν περιλαμβάνει έλεγχο των κριτηρίων ένταξης στο πρόγραμμα. Εξάλλου, ο Οργανισμός (Διεύθυνση Επιθεώρησης και Ελέγχου) πραγματοποιεί και ετήσιους κατασταλτικούς ελέγχους που προγραμματίζονται λαμβάνοντας υπόψη αρκετές παραμέτρους, όπως π.χ. τη μεγαλύτερη δυνατή παρουσία του ελεγκτικού μηχανισμού του στις συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές, τον έλεγχο μεγαλύτερου εύρους παροχών ή/και μεγαλύτερου αριθμού ωφελούμενων, καθώς και ενδείξεις παραβατικών συμπεριφορών (π.χ. καταγγελίες). Οι αρμόδιοι υπάλληλοι του Οργανισμού Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης δεν έχουν τη δυνατότητα να αμφισβητήσουν δηλωθέντα

²⁷ λόγω απουσίας της κοινωνικής έκθεσης σε δύο περιπτώσεις και της ετεροχρονισμένης ημερομηνίας κοινωνικής έκθεσης σε άλλη.

²⁸ Βλ. και άρθρο 12 της Υ.Α. Δ13/οικ./33475/1935/15.6.2018 «Καθορισμός των όρων και των προϋποθέσεων εφαρμογής του προγράμματος Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης» (Β'2281), άρθρο 26 του π.δ./τος 134/2017 (Α'168) και άρθρο 15 του ν.4520/2018 (Α'30).

εισοδήματα, αλλά ερευνάται δειγματοληπτικά αν η δηλωθείσα οικογενειακή κατάσταση είναι και η πραγματική.

51. Κατά τον έλεγχο, διαπιστώθηκε σώρευση αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών οικονομικής ενίσχυσης στο πλαίσιο του 1^{ου} πυλώνα του Προγράμματος, καθώς η αρμόδια Διεύθυνση του Οργανισμού Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης δεν έχει προβεί μέχρι σήμερα στην έκδοση καταλογιστικών πράξεων, με την αιτιολογία ότι λόγω του πλήθους των δικαιούχων αδυνατεί να παρακολουθήσει τυχόν επιστροφές αχρεωστήτως ληφθέντων ποσών στους τραπεζικούς λογαριασμούς του Οργανισμού. Μέρος των ανωτέρω ποσών συμψηφίζεται με ποσά που μπορεί να δικαιούνται μεταγενέστερα οι δικαιούχοι. Για τα λοιπά ποσά που έχουν καταβληθεί αχρεωστήτως και δεν συμψηφίζονται, ο Οργανισμός πρόκειται, σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης, να δημιουργήσει «ταυτότητα οφειλής», ώστε να εκδώσει καταλογιστικές πράξεις, πλην οι ως άνω ενέργειες θα ολοκληρωθούν σε ενάμισι με δύο έτη, διότι πρόκειται να ενταχθούν στο έργο ψηφιακής αναβάθμισης του Οργανισμού.

52. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι δεν έχει συστηματοποιηθεί η συνεργασία μεταξύ του Οργανισμού Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και άλλων Υπηρεσιών που έχουν διενεργήσει ή διενεργούν ελέγχους για το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα. Ορισμένες Υπηρεσίες (π.χ. Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες, Τελωνεία, Αστυνομικές Αρχές) έχουν διαβιβάσει στον Οργανισμό υποθέσεις που εντόπισαν και αφορούν σε παροχές που χορηγεί ο Οργανισμός, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται και το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα. Σύμφωνα με την απάντηση του φορέα, διερευνάται η δυνατότητα να περιέλθουν στον Οργανισμό πορίσματα ελέγχων της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας που αφορούν στο Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα.

53. Περαιτέρω, η Διεύθυνση Καταπολέμησης της Φτώχειας έχει λάβει δύο σχετικές εκθέσεις της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας, πλην δεν της κοινοποιούνται συστηματικά τα ευρήματα/συστάσεις από τις εκθέσεις του Οργανισμού Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ο.Π.Ε.Κ.Α.), ώστε να τα λαμβάνει υπόψη για την παροχή οδηγιών στις αρμόδιες υπηρεσίες των Δήμων. Όσον αφορά στους ελεγχόμενους Δήμους, δεν πραγματοποιήθηκε κατασταλτικός έλεγχος από τον Ο.Π.Ε.Κ.Α. (πλην του Δήμου Αθηναίων) ή επιτόπια επίσκεψη από την Διεύθυνση Καταπολέμησης της Φτώχειας.

IV

Η διασύνδεση της εισοδηματικής ενίσχυσης με την παροχή συμπληρωματικών κοινωνικών υπηρεσιών (2^{ος} πυλώνας του Προγράμματος) είναι ατελής, ενώ η πλήρης ενεργοποίηση του 3^{ου} πυλώνα του Προγράμματος (υπηρεσίες επανένταξης) με την προώθηση των δικαιούχων στην αγορά εργασίας ξεκίνησε καθολικά τον Ιούνιο του 2021 και, επομένως, δεν έχει ακόμα δώσει σημαντικά αποτελέσματα.

Δεν έχουν πλήρως ενεργοποιηθεί διαδικασίες διασύνδεσης μεταξύ του πρώτου και του δεύτερου πυλώνα του Προγράμματος...

54. Πέραν της μηνιαίας καταβολής εισοδηματικής ενίσχυσης (1^{ος} πυλώνας του Προγράμματος), προβλέπεται, κατά το στάδιο υποβολής των αιτήσεων και προσκόμισης των δικαιολογητικών, η διασύνδεση των δικαιούχων σε συμπληρωματικές κοινωνικές υπηρεσίες και αγαθά (2^{ος} πυλώνας του Προγράμματος)²⁹.

55. Ειδικότερα, οι υπάλληλοι των Δήμων ή των Κέντρων Κοινότητας ενημερώνουν τους αιτούντες για τη δυνατότητα πρόσβασης σε άλλες κοινωνικές υπηρεσίες, όπως δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη ανασφάλιστων, παραπομπή και ένταξη σε δομές και υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας και υποστήριξης, ή σε προγράμματα και κοινωνικές δομές για την αντιμετώπιση της φτώχειας, ένταξη στις δράσεις που υλοποιούνται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Άπορους, κοινωνικό τιμολόγιο παροχών ηλεκτρικής ενέργειας ή παροχών ύδρευσης και κοινωνικό τιμολόγιο Δήμων και Δημοτικών Επιχειρήσεων, εφόσον πληρούν τις νόμιμες προϋποθέσεις.

56. Επιπλέον οι δικαιούχοι του Προγράμματος, κατόπιν ειδοποίησης, επισκέπτονται τα Κέντρα Κοινότητας για την ενημέρωσή τους και την παραπομπή τους, ανάλογα με την περίπτωση, σε συμπληρωματικές κοινωνικές υπηρεσίες, ενώ η παρακολούθηση της διαδικασίας των παραπομπών γίνεται από τους εξουσιοδοτημένους υπαλλήλους των Δήμων ή των Κέντρων Κοινότητας με την κατάρτιση ατομικού/οικογενειακού πλάνου κοινωνικής ενδυνάμωσης του νοικοκυριού.

57. Από τον έλεγχο σε τοπικό επίπεδο προέκυψε ότι δεν επιβεβαιώνεται η πλήρης διασύνδεση του πρώτου με τον δεύτερο πυλώνα του προγράμματος, υπό την έννοια

²⁹ Βλ. και περίπτωση 4 του άρθρου 4 της Υ.Α. Δ13/οικ./33475/1935/15.6.2018 «Καθορισμός των όρων και των προϋποθέσεων εφαρμογής του προγράμματος Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης», Β'2281

ότι οι δικαιούχοι εισοδηματικής ενίσχυσης δεν ενημερώνονται με αυτοματοποιημένο και ομοιόμορφο τρόπο για τη δυνατότητα να λαμβάνουν συμπληρωματικές κοινωνικές υπηρεσίες, με εξαίρεση την παροχή βοήθειας του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (TEBA).

58. Η πλατφόρμα του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος διαθέτει επιλογή (πράσινο κουμπί) που επιτρέπει τη διασύνδεσή του με το ανωτέρω Ταμείο και επιτρέπει στον ωφελούμενο την συμμετοχή του στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους και τον εταίρο από τον οποίο επιθυμεί να εξυπηρετείται. Κατά τα λοιπά, οι υπηρεσίες των Δήμων ενημερώνουν για την παροχή συμπληρωματικών κοινωνικών υπηρεσιών όσους προσέρχονται στις οικείες δομές, αλλά δεν προκύπτει ο τρόπος ενημέρωσης όσων από τους δικαιούχους υποβάλλουν την αίτηση για το Πρόγραμμα ατομικά [βλ. **Πίνακα 8** για ανάλυση των προσπαθειών ενεργοποίησης του δεύτερου πυλώνα (συμπληρωματικές κοινωνικές υπηρεσίες) στους υπό έλεγχο Δήμους].

Πίνακας 8 – Προσπάθειες παροχής συμπληρωματικών κοινωνικών υπηρεσιών
<ul style="list-style-type: none"> - Στο Δήμο Νεάπολης – Συκεών Θεσσαλονίκης οι ωφελούμενοι ενημερώνονται για τις προϋποθέσεις ένταξης σε συμπληρωματικές κοινωνικές υπηρεσίες και αγαθά του 2^{ου} πυλώνα του Προγράμματος, εφόσον προσέλθουν στην Υπηρεσία για την ανανέωση της αίτησής τους για το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα. Δεν προκύπτει ο τρόπος με τον οποίο ο Δήμος ενημερώνει τους δικαιούχους που υποβάλλουν αίτηση ατομικά και, συνεπώς, η ενημέρωση των ωφελούμενων για την ένταξή τους στον 2^ο πυλώνα δε γίνεται με τρόπο συστηματικό, ώστε να επιτευχθεί ευρεία διάδοση και να διασφαλιστεί η συμμετοχή όλων των δυνητικά ωφελούμενων. Περαιτέρω, η κοινωνική υπηρεσία του Δήμου δεν τηρεί ηλεκτρονικό αρχείο με τον αριθμό των ωφελούμενων που έχουν ενταχθεί στις υπηρεσίες του 2^{ου} πυλώνα, ενώ δεν έχει συνταχθεί ετήσια έκθεση προόδου της διασύνδεσης μεταξύ του 1^{ου} και 2^{ου} πυλώνα.
<ul style="list-style-type: none"> - Στο Δήμο Αθηναίων, εκτός από την διασύνδεση με το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (TEBA), δεν προέκυψαν στοιχεία που να τεκμηριώνουν τις προσπάθειες διασύνδεσης των δικαιούχων εισοδηματικής ενίσχυσης με άλλα προγράμματα για την παροχή αγαθών και άλλων κοινωνικών υπηρεσιών.
<ul style="list-style-type: none"> - Στο Δήμο Λαρισαίων το Κέντρο Κοινότητας τηρεί τα προβλεπόμενα μητρώα ωφελούμενων, φορέων κοινωνικών υπηρεσιών και κοινωνικών προγραμμάτων, ενώ οι δικαιούχοι εισοδηματικής ενίσχυσης ενημερώνονται για τις κοινωνικές δομές, αναπηρικά και κοινωνικά επιδόματα, φαρμακευτική κάλυψη και άλλες παροχές μέσω και της δράσης Συμβουλευτικού Σταθμού για την ενδυνάμωση των ευπαθών κοινωνικών ομάδων και την έγκυρη ενημέρωσή τους. Διαπιστώθηκε η υπαγωγή είκοσι δύο (22) περιπτώσεων αστέγων στο πρόγραμμα «Στέγαση και Εργασία για τους Αστέγους». Εντούτοις, δεν έχουν συνταχθεί ετήσιες εκθέσεις προόδου που να καταγράφουν την πρόοδο της διασύνδεσης του προγράμματος με το 2^ο πυλώνα για την ελεγχόμενη τριετία (2018-2020).
<ul style="list-style-type: none"> - Στο Δήμο Κερατσινίου Δραπετσώνας δεν υφίσταται πλήρης καταγραφή της διασύνδεσης των δύο πυλώνων, διότι η τεκμηρίωση της διασύνδεσης προκύπτει αφενός από τις καταγραφές, ενημερώσεις και παραπομπές του Κέντρου Κοινότητας του Δήμου, το οποίο λειτουργεί μόνο το μητρώο ωφελούμενων και όχι τα μητρώα φορέων κοινωνικών υπηρεσιών και κοινωνικών προγραμμάτων που προβλέπονται από τον οικείο Κανονισμό, και αφετέρου από τις τελικές καταγραφές των δικαιούχων ανά

<p>υπηρεσίες και αγαθά στο πρόγραμμα «Νοιάζομαι» (που αφορά στη διαχείριση των ευπαθών κοινωνικών ομάδων του Δήμου). Οι δύο αυτές βάσεις δεδομένων δεν συνδέονται μεταξύ τους, ώστε να μπορούν να εξαχθούν μετρήσιμοι δείκτες για την παρακολούθηση της παροχής των συμπληρωματικών κοινωνικών υπηρεσιών/αγαθών.</p>
<p>- Στο Δήμο Κορυδαλλού καταγράφονται από τα Κέντρα Κοινότητας του Δήμου οι ενημερώσεις και οι παραπομπές που γίνονται για την διασύνδεση των ωφελομένων με τις υπηρεσίες του 2^{ου} πυλώνα, ενώ οι αντίστοιχες κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου δεν καταγράφουν τις τυχόν ενέργειές τους για την ενεργοποίηση του 2^{ου} πυλώνα του Προγράμματος. Η πλατφόρμα «Νοιάζομαι» που ενδεχομένως θα μπορούσε να δώσει συγκεντρωτική εικόνα των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου δεν είχε ενεργοποιηθεί, αν και έχει αγοραστεί από το Δήμο.</p>

... ενώ οι υπηρεσίες κοινωνικής ενεργοποίησης των δικαιούχων (3^{ος} πυλώνας) με την επανένταξη τους στην αγορά εργασίας δεν έχουν ακόμα δώσει σημαντικά αποτελέσματα λόγω της καθυστερημένης έναρξης καθολικής εφαρμογής τους (Ιούνιος 2021).

59. Πέραν της καταβολής της εισοδηματικής ενίσχυσης (1^{ος} πυλώνας του προγράμματος), προβλέπεται η παροχή υπηρεσιών ενεργοποίησης σε όσους από τους δικαιούχους δύνανται να εργαστούν (3^{ος} πυλώνας του προγράμματος). Ειδικότερα, οι δικαιούχοι και τα υπόλοιπα μέλη, που μπορούν να εργαστούν και δεν διαθέτουν κάρτα ανεργίας, εγγράφονται υποχρεωτικά στο Μητρώο Ανέργων του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.), μέχρι το τέλος του επόμενου μήνα από τον μήνα έγκρισης της αίτησής τους για λήψη εισοδηματικής ενίσχυσης.

60. Οι δικαιούχοι και τα υπόλοιπα μέλη του νοικοκυριού, που είναι εγγεγραμμένοι στον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού, επισκέπτονται, όποτε κληθούν από τις αρμόδιες υπηρεσίες του, τα Κέντρα Προώθησης Απασχόλησης του δήμου διαμονής τους και συνεργάζονται με τους εργασιακούς συμβούλους για την παροχή υπηρεσιών εξατομικευμένης προσέγγισης³⁰. Οι δράσεις που στοχεύουν στην ένταξη ή επανένταξή τους στην αγορά εργασίας μπορεί να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την κάλυψη προτεινόμενης θέσης εργασίας, τη συμμετοχή σε προγράμματα κοινωνικού εργάσιμου, σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης ή σε προγράμματα απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας, καθώς και την ένταξη ή την επιστροφή στο εκπαιδευτικό σύστημα και στα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας.

61. Εξάλλου, οι δικαιούχοι εισοδηματικής ενίσχυσης υποχρεούνται να αποδέχονται κάθε προτεινόμενη από τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού κατάλληλη θέση εργασίας ή τη συμμετοχή σε κάθε δράση προώθησης στην εργασία, όπως δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης, συμβουλευτικής και επιχειρηματικότητας και, εφόσον εργάζονται, να μην παραιτούνται εκούσια και ανατιολόγητα από την

³⁰ Βλ. και περίπτωση 5 του άρθρου 4 της Υ.Α. Δ13/οικ./33475/1935/15.6.2018 «Καθορισμός των όρων και των προϋποθέσεων εφαρμογής του προγράμματος Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης», Β'2281.

εργασία τους, αλλιώς η πράξη έγκρισης εισοδηματικής ενίσχυσης μπορεί να ανακληθεί³¹.

62. Η ισοβαρής υλοποίηση όλων των πυλώνων του προγράμματος (2^{ου} και 3^{ου}) είναι σημαντική προκειμένου, όπως αναφέρεται και σε σχετική από 2.6.2021 ανακοίνωση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, στη διαδικασία ένταξης στο Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα «να εμπεριέχεται η υποστήριξη της σταδιακής εξόδου από αυτό».

63. Από τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι η διαδικασία διασύνδεσης των δικαιούχων της εισοδηματικής ενίσχυσης (1^{ος} πυλώνας του Προγράμματος) με την επανένταξη αυτών στην αγορά εργασίας (3^{ος} πυλώνας του Προγράμματος) δεν είχε πλήρως/συστηματικά ενεργοποιηθεί καθ'όλη την ελεγχόμενη τριετία (2018-2020), με εξαίρεση την εφαρμογή πιλοτικού προγράμματος (Ιούνιος του 2019) για την ένταξη στην αγορά εργασίας που αφορούσε 2.674 ωφελούμενους σε 32 Δήμους σε όλη την χώρα. Εντούτοις, σύμφωνα με την έκθεση παρακολούθησης της Διεύθυνσης Καταπολέμησης της Φτώχειας, Σεπτεμβρίου 2021, την περίοδο από 1.1.2019 έως 30.9.2021 εντάχθηκαν συνολικά 18.844 δικαιούχοι του Προγράμματος σε προγράμματα κοινωφελούς χαρακτήρα, απασχόλησης, επιχορήγησης επιχειρήσεων για την απασχόληση κ.λπ., αν και δεν προκύπτει από την έκθεση, αν η ένταξη ήταν αποτέλεσμα των υπηρεσιών διασύνδεσης και για πόσους από αυτούς, η ένταξη αυτή είχε ως αποτέλεσμα την έξοδό τους από το Πρόγραμμα του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος.

64. Αιτία της καθυστέρησης, σύμφωνα με την Διεύθυνση Καταπολέμησης της Φτώχειας, ήταν και η πρόσφατη υγειονομική κρίση η οποία αναπροσάρμοσε τις προτεραιότητες του Προγράμματος στην απρόσκοπτη παροχή της ενίσχυσης προς τους ωφελούμενους (1^{ος} πυλώνας του Προγράμματος) και στην αποφυγή συνωστισμού στις αρμόδιες υπηρεσίες.

65. Ειδικότερα, την 1^η Ιουνίου 2021³² ξεκίνησε η διαδικασία διασύνδεσης όλων των ωφελούμενων του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος με τις υπηρεσίες του 2^{ου} και 3^{ου} πυλώνα, σε συνέχεια της ολοκλήρωσης των απαραίτητων τεχνικών αλλαγών στη σχετική πλατφόρμα του Προγράμματος. Από τότε προβλέπεται καθολική υλοποίηση των δράσεων διασύνδεσης που περιλαμβάνει ενημέρωση των ωφελούμενων³³ στο πλαίσιο συνεδρίας στην Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου ή στο Κέντρο Κοινότητας, εκτίμηση των εξειδικευμένων αναγκών του νοικοκυριού και δημιουργία ατομικού σχεδίου δράσης που καταρτίζεται αφού ο ωφελούμενος θα περνά από συνέντευξη με εργασιακό σύμβουλο του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού.

³¹ Βλ. άρθρα 6 και 9 της Υ.Α. Δ13/οικ./33475/1935/15.6.2018 «Καθορισμός των όρων και των προϋποθέσεων εφαρμογής του προγράμματος Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης», Β'2281.

³² Βλ. την από 2.6.2021 ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.

³³ Η επιλογή των ωφελούμενων πραγματοποιείται αυτόματα από την πλατφόρμα του Προγράμματος.

66. Η παρακολούθηση της ανταπόκρισης των ωφελούμενων γίνεται μέσω των ηλεκτρονικών διασταυρώσεων, ενώ σε περίπτωση που στο τέλος του επόμενου μήνα από τον μήνα της έγκρισης ένταξης στο Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα δε βρεθεί ατομικό σχέδιο δράσης, η αίτηση ανακαλείται από την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης.

67. Σχετικά με την πορεία της καθολικής υλοποίησης του 3^{ου} πυλώνα του Προγράμματος στους ελεγχόμενους Δήμους, όλοι οι ωφελούμενοι, εγγεγραμμένοι ως άνεργοι στον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού και ηλικίας 20 έως 60 ετών, ενημερώθηκαν για την υποχρέωσή τους να επισκεφθούν εργασιακό σύμβουλο, ενώ η σχετική πρόοδος καταγράφεται στον **Πίνακα 9**.

Πίνακας 9 – Ενέργειες για την υλοποίηση των υπηρεσιών ένταξης στην αγορά εργασίας στους Δήμους.
- Στο Δήμο Κορυδαλλού τέθηκαν σε αναστολή τον Ιούλιο του 2021 τρεις (3) αιτήσεις λόγω μη εκπλήρωσης εγγραφής στον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού, ενώ για τον επόμενο μήνα δεν προέκυψε κάποια εκκρεμότητα
- Στο Δήμο Κερατσινίου – Δραπετσώνας δέκα (10) ωφελούμενοι δεν ενημερώθηκαν από τα Κέντρα Κοινότητας του Δήμου, πλην οι αιτήσεις τους δεν τέθηκαν σε αναστολή αφού ενημερώθηκαν τελικά από τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού.
- Στο Δήμο Νεάπολης – Συκεών Θεσσαλονίκης η Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου έχει προχωρήσει στην σύνταξη ατομικών και οικογενειακών πλάνων επανένταξης, ενώ οι ωφελούμενοι παραπέμπονται στον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού και στη συνέχεια το αρμόδιο Κέντρο Προώθησης Απασχόλησης επικοινωνεί με αυτούς για τον ορισμό ραντεβού. Σε περίπτωση που ο ανωτέρω Οργανισμός δεν μπορέσει να έρθει σε επικοινωνία με τους ωφελούμενους τότε ζητεί τη διαμεσολάβηση του Κέντρου Κοινότητας του Δήμου.
- Στο Δήμο Αθηναίων οι ωφελούμενοι έχουν ενημερωθεί για την υποχρέωση επίσκεψης εργασιακού συμβούλου, αλλά λόγω και της επίσημης και καθολικής ενεργοποίησης του 3 ^{ου} πυλώνα τον Ιούνιο του 2021, δεν τέθηκαν υπόψη του ελέγχου στατιστικά ή άλλα στοιχεία που να καταδεικνύουν ενεργοποίηση του 3 ^{ου} πυλώνα μέσω υπηρεσιών εύρεσης εργασίας.
- Στο Δήμο Λαρισαίων πραγματοποιήθηκαν ενέργειες διασύνδεσης ωφελούμενων με τον 3 ^ο πυλώνα, δεδομένου ότι ο Δήμος συμμετείχε στο πιλοτικό πρόγραμμα που υλοποιήθηκε την περίοδο από τον Ιούνιο έως και τον Οκτώβριο 2019. Συμμετείχαν 165 ωφελούμενοι του Δήμου και στο τέλος του προγράμματος συντάχθηκε ατομικό σχέδιο δράσης (Α.Σ.Δ.) από το Κέντρο Προώθησης Απασχόλησης και ενημερώθηκε σχετικά ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού για 111 δικαιούχους, ενώ για τους υπόλοιπους δικαιούχους εκκρεμούν ενέργειες (π.χ. ενημέρωσης από το Κέντρο Κοινότητας). Η Διεύθυνση Κοινωνικής Πολιτικής και Πρόνοιας του Δήμου δεν αξιολόγησε τα αποτελέσματα της εφαρμογής του πιλοτικού προγράμματος, δηλαδή αν τελικώς επανεντάχθηκαν στην αγορά εργασίας οι δικαιούχοι για τους οποίους καταρτίστηκαν ατομικά σχέδια δράσης.

68. Κατά την ημερομηνία διεξαγωγής του ελέγχου, στοιχεία για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των ανωτέρω ατομικών σχεδίων δράσης³⁴ δεν ήταν διαθέσιμα στην Διεύθυνση Καταπολέμησης της Φτώχειας, αν και σύμφωνα με την έκθεση

³⁴ Με εξαίρεση την έκθεση παρακολούθησης του πιλοτικού προγράμματος δράσεων διασύνδεσης με τον 3^ο πυλώνα που αφορούσε 2.674 δικαιούχους.

παρακολούθησης Σεπτεμβρίου 2021, το διάστημα από 1.7.2021 έως 30.9.2021 ο αριθμός των δικαιούχων του Προγράμματος που εντάχθηκαν σε προγράμματα ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης ανήλθε σε 324 άτομα. Το γεγονός ότι η πλήρης/καθολική διασύνδεση των δικαιούχων της εισοδηματικής ενίσχυσης με τον 3^ο πυλώνα ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2021 είχε ως αποτέλεσμα να καθυστερεί η ολοκλήρωση της μετεξέλιξης του Προγράμματος από επιδοματικού χαρακτήρα σε πρόγραμμα κοινωνικής στήριξης και ένταξης στην αγορά εργασίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Συμπεράσματα

69. Οι ελεγχόμενοι Δήμοι δεν διαθέτουν σαφή εικόνα του πληθυσμού-στόχου που είναι οι ευάλωτες ομάδες που ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας (βλ. ανωτέρω παράγραφοι 20-23). Ο ακριβής προσδιορισμός και η ταξινόμηση σε επιμέρους κατηγορίες (άνεργοι, αλλοδαποί, μονογονεϊκές οικογένειες κ.λπ.) είναι πολύ σημαντικός, ώστε να καθοριστούν λεπτομερώς οι δράσεις πληροφόρησης και δημοσιότητας που είναι κατάλληλες για κάθε μία από τις ομάδες αυτές, να επιτυγχάνεται η προσέγγισή τους και να εξασφαλίζεται η συμμετοχή τους στο Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα.

70. Σε τοπικό επίπεδο (βλ. ανωτέρω παράγραφοι 24-28) οι ελεγχόμενοι Δήμοι δεν συμμετείχαν στη διαμόρφωση εθνικού σχεδίου δημοσιότητας, ενώ η δημοσιοποίηση του προγράμματος δεν είναι ομοιόμορφη αφού βασίζεται κυρίως στην πρωτοβουλία των ίδιων των ενδιαφερόμενων, οι οποίοι πληροφορούνται σχετικά είτε δια τηλεφώνου, είτε δια ζώσης, όταν απευθύνονται στις αρμόδιες κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων. Ο τρόπος και τα μέσα προσέγγισης και ενημέρωσης των δημοτών (ανακοίνωση σε ιστοσελίδες, αποκλειστικά στην ελληνική γλώσσα) δεν λάμβανε πάντα υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του πληθυσμού στόχου που μπορεί να βρίσκεται σε μειονεκτική θέση όσον αφορά την πρόσβαση στην πληροφορία (π.χ. αλλοδαποί, αναλφάβητοι κ.α'), αν και εντοπίστηκαν και κάποιες καλές πρακτικές σε επίπεδο Δήμων.

71. Το υφιστάμενο πληροφοριακό σύστημα περιέχει και μερικώς μη επίκαιρη πληροφόρηση ενώ, περαιτέρω, δεν διαθέτει όλες τις απαραίτητες διασυνδέσεις με τους αρμόδιους φορείς ή υπηρεσίες του Δημοσίου (π.χ. ληξιαρχεία), ώστε η πληροφόρηση που ήδη υφίσταται σε άλλες βάσεις δεδομένων να χρησιμοποιείται για να μεγιστοποιείται η αποτελεσματικότητα των ηλεκτρονικών διασταυρώσεων των κριτηρίων ένταξης (βλ. ανωτέρω, παράγραφοι 34-38).

72. Στο επίπεδο των Δήμων, το γεγονός της μη επαρκούς εποπτείας των χρηστών δεδομένου ότι όλοι σχεδόν οι υπάλληλοι που ασχολούνται με το Πρόγραμμα έχουν τη δυνατότητα να αποδέχονται αιτήσεις, χωρίς να προβλέπεται έγκριση δεύτερου ατόμου και χωρίς να διενεργούνται έκτακτοι δειγματοληπτικοί έλεγχοι (βλ. ανωτέρω, παράγραφοι 39-42), σε συνδυασμό με την απουσία τυποποιημένης λίστας δικαιολογητικών που μπορούν να γίνονται αποδεκτά, οδήγησε σε κάποιες περιπτώσεις στην αποδοχή αιτήσεων από αιτούντες που δεν αποδείκνυαν ότι πληρούσαν τα κριτήρια ένταξης (βλ. ανωτέρω παράγραφος 43).

73. Οι υπηρεσίες των Δήμων δεν διεξάγουν επαρκή, σε σχέση με το πλήθος των ωφελούμενων, αριθμό κοινωνικών ερευνών για την επαλήθευση του τύπου διαμονής, της σύνθεσης και των συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών. Η κοινωνική έρευνα

χρησιμοποιήθηκε κυρίως, κατόπιν αίτησης των ίδιων των ενδιαφερόμενων, για την διαπίστωση της αστεγίας και όχι στο εύρος που προβλέπουν οι σχετικές διατάξεις (βλ. ανωτέρω, παράγραφοι 44 – 47), ενώ χρειάζεται να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια για συντονισμό των διαδικασιών ελέγχου από τους συναρμόδιους φορείς (βλ. ανωτέρω, παράγραφοι 48-53).

74. Η διασύνδεση των δικαιούχων του Προγράμματος με συμπληρωματικές κοινωνικές υπηρεσίες (2^{ος} πυλώνας του Προγράμματος) δεν τεκμηριώνεται πλήρως από τους ελεγχόμενους Δήμους, δεδομένου ότι οι κοινωνικές υπηρεσίες ενημερώνουν όσους προσέρχονται στις οικείες δομές, αλλά δεν προκύπτει ο τρόπος ενημέρωσης όσων από τους δικαιούχους υποβάλλουν την αίτηση ατομικά. Εξαίρεση αποτελεί η συμμετοχή στην παροχή βοήθειας του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Άπορους, για την οποία υφίσταται σχετική επιλογή απευθείας στην πλατφόρμα του Προγράμματος (βλ. ανωτέρω, παράγραφοι 54-58).

75. Η διασύνδεση των δικαιούχων της εισοδηματικής ενίσχυσης (1^{ος} πυλώνας του Προγράμματος) με την επανένταξη αυτών στην αγορά εργασίας (3^{ος} πυλώνας του Προγράμματος) ξεκίνησε καθολικά την 1^η Ιουνίου 2021, σε συνέχεια της ολοκλήρωσης των απαραίτητων τεχνικών αλλαγών στη σχετική πλατφόρμα του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, με αποτέλεσμα να καθυστερεί η ολοκλήρωση της μετεξέλιξης του Προγράμματος, για όσους από τους δικαιούχους είναι εφικτό, από επιδοματικού χαρακτήρα σε πρόγραμμα κοινωνικής ενδυνάμωσης και ένταξης στην αγορά εργασίας (βλ. ανωτέρω, παράγραφοι 59 – 68).

Συστάσεις

76. Συνιστάται στους ελεγχόμενους Δήμους:

76.1 Να προβούν στην συγκέντρωση και καταγραφή των αναλυτικών ποσοτικών και ποιοτικών κοινωνικοοικονομικών στοιχείων των εν δυνάμει δικαιούχων, ιδίως όσων διαθέτουν ήδη στις διάφορες πλατφόρμες που χειρίζονται ή αναζητώντας τα σε φορείς όπως ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού, κ.α'. οι οποίοι είναι συναρμόδιοι για την υλοποίηση του Προγράμματος, ώστε να προβούν στον προσδιορισμό και ταξινόμηση τους σε επιμέρους κατηγορίες (άνεργοι, αλλοδαποί, μονογονεϊκές οικογένειες κ.α'.) προκειμένου:

76.1.α Να διαμορφώσουν, με βάση τα ανωτέρω στοιχεία, σε τοπικό επίπεδο, ένα επικαιροποιημένο σχέδιο δημοσιότητας με τη χρήση στοχευμένων μεθόδων, προκειμένου να διακρίνουν, να προσεγγίσουν και να εντάξουν στο Πρόγραμμα όλους όσους το δικαιούνται, οι οποίοι, ενδεχομένως, δεν έχουν πρόσβαση στους υφιστάμενους διαύλους επικοινωνίας του Δήμου.

76.1.β Να σχεδιάσουν πλάνο δικτύωσης με όλους τους συναρμόδιους κοινωνικούς φορείς για τη διάχυση της πληροφορίας σε ειδικές κατηγορίες πληθυσμού, όπως

αναλφάβητοι, αλλοδαποί, φυλακισμένοι, με τις αντίστοιχες καταγραφές, ώστε να μπορεί να αξιολογηθεί εκ των υστέρων η αποτελεσματικότητα της δικτύωσης.

76.2. Όλες οι υφιστάμενες δράσεις δημοσιότητας θα πρέπει να αξιολογούνται και να επικαιροποιούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

76.3. Να διαμορφώσουν και να τηρούν το φυσικό αρχείο με τρόπο που να εξυπηρετεί τον έλεγχο, είτε εσωτερικά, είτε εξωτερικά και να εξασφαλίζει την μοναδικότητα, την πληρότητα και την ιστορικότητα του φακέλου του ωφελούμενου.

76.4. Να καθιερώσουν διαδικασία δειγματοληπτικών εκ των υστέρων ελέγχων στα δικαιολογητικά του φυσικού αρχείου και διασταύρωσή τους με τα αντίστοιχα στοιχεία που είναι δηλωμένα στην πλατφόρμα. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να πραγματοποιείται από τον Προϊστάμενο της Κοινωνικής Υπηρεσίας, αξιοποιώντας τις διαθέσιμες εκτυπώσεις της Πλατφόρμας και να περιλαμβάνει τήρηση αρχείου αποτελεσμάτων ανά έλεγχο.

76.5. Να διεξάγουν κοινωνικές έρευνες προκείμενου να διαπιστωθεί αν τηρούνται οι προϋποθέσεις όχι μόνο της αστεγίας αλλά και των λοιπών κριτηρίων (διαμονής, σύνθεσης και συνθηκών διαβίωσης νοικοκυριού) κατά τη διάρκεια υποβολής της αίτησης. Ειδικότερα, θα πρέπει να προγραμματίσουν τη διεξαγωγή έκτακτων δειγματοληπτικών κοινωνικών ερευνών-αυτοψιών, κατά τη διάρκεια κάθε εξαμήνου του Προγράμματος, για τον έλεγχο των συνθηκών διαβίωσης και της σύνθεσης των νοικοκυριών, στο πλαίσιο εφαρμογής ενός ετήσιου προγράμματος ελέγχων, το οποίο να καταρτίζεται με κριτήρια επικινδυνότητας μετά από ανάλυση δεδομένων που διαθέτει ο Δήμος.

76.6. Να ενισχύσουν τις προσπάθειες για την αποτύπωση όλης της διαδικασίας διασύνδεσης των ωφελούμενων με το 2^ο και 3^ο Πυλώνα του Προγράμματος εντός της Πλατφόρμας.

77. Συνιστάται στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης – Η.ΔΙ.Κ.Α. Α.Ε. (όπου υφίσταται σχετική συναρμοδιότητα):

77.1. Να ενισχύσει την στρατηγική δημοσιότητας του Προγράμματος με στοχευμένες μεθόδους προσέγγισης, αξιοποιώντας, εκτός των Δήμων και των Κέντρων Κοινότητας αυτών, και άλλους διαύλους επικοινωνίας με σκοπό την προσέλκυση περισσότερων εν δυνάμει δικαιούχων, σύμφωνα και με την αρχική στόχευση του Προγράμματος (βλ. ανωτέρω παράγραφος 11).

77.2. Σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης, να επεκτείνει τις διασυνδέσεις του Πληροφοριακού Συστήματος του Προγράμματος με άλλα Πληροφοριακά Συστήματα (π.χ. ληξιαρχεία/δημοτολόγια κ.ά.), να ενισχυθούν οι υφιστάμενες συνεργασίες (Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Δήμοι

κ.α.) προκειμένου να επαληθεύεται με άμεσο, αξιόπιστο και ασφαλή τρόπο η επιλεξιμότητα των αιτούντων.

77.3. Σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης, να επιμεληθεί προκειμένου να διενεργούνται, όπως προβλέπεται από τις οικείες διατάξεις, τακτικοί εκ των υστέρων έλεγχοι διασταύρωσης των δηλωθέντων, με τις αιτήσεις, στοιχείων, με εκείνα των επόμενων εκκαθαρισμένων φορολογικών δηλώσεων των αιτούντων.

77.4. Σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης, να μεριμνήσει ώστε να υφίσταται μια κεντρική διαδικασία διαρκούς επικαιροποίησης και δημοσιοποίησης μιας ενιαίας, επίσημης λίστας όλων των απαιτούμενων δικαιολογητικών ανά κριτήριο ένταξης στο Πρόγραμμα.

77.5. Σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης, να εξετάσει τη δυνατότητα ηλεκτρονικής υποβολής των δικαιολογητικών που οι δικαιούχοι καλούνται να υποβάλουν προς άρση των επισημάνσεων του συστήματος, με σκοπό την αποτροπή του κινδύνου κακόβουλης παράκαμψης των επισημάνσεων του συστήματος και της έγκρισης αιτήσεων με ανεπαρκή ή χωρίς δικαιολογητικά.

77.6. Μέχρι την υλοποίηση της ως άνω σύστασης, να επισημάνει στις Διοικήσεις των Δήμων, την επιτακτική ανάγκη ιεραρχικού ελέγχου των αρμοδίων υπαλλήλων – χρηστών του συστήματος και την ανάγκη τήρησης και αρχειοθέτησης του φυσικού αρχείου με τα πλήρη και ορθά δικαιολογητικά που πρέπει να συνοδεύουν αυτό, ανά περίπτωση. Να εξετάσει αν είναι σκόπιμο να τηρείται σχήμα που να απαιτεί ενέργειες δύο υπαλλήλων διαφορετικής ιεραρχικής διαβάθμισης για την τελική έγκριση της υπαγωγής αιτούντα στο Πρόγραμμα (ιδίως σε περιπτώσεις αιτήσεων με πολλές επισημάνσεις από το σύστημα) και, αν το κρίνει, να υποδείξει στην Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης τις αλλαγές που πρέπει να υλοποιήσει.

77.7. Να μεριμνήσει, σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης, για την εκτέλεση αναλυτικών διαδικασιών για τον εντοπισμό αχρεώστητων καταβολών π.χ. μέσω της αξιολόγησης της χρήσης της δυνατότητας παράκαμψης των ηλεκτρονικών διασταυρώσεων από συγκεκριμένους Δήμους ή συγκεκριμένους χρήστες σε δυσανάλογη έκταση, ώστε να χρησιμοποιούνται ως κριτήριο για την προτεραιοποίηση των ελέγχων που πρόκειται να πραγματοποιηθούν.

77.8. Να αναλάβει πρωτοβουλίες ώστε να ενημερώνεται επίσημα επί των ευρημάτων της αρμόδιας Διεύθυνσης Επιθεώρησης και Ελέγχων του Οργανισμού Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, με σκοπό την επισήμανση, μέσω παροχής οδηγιών, προς τις Υπηρεσίες τοπικού επιπέδου, των περιοχών υψηλού κινδύνου, κατά τη διαδικασία υποβολής και έγκρισης των αιτήσεων.

77.9. Σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης, να προβεί στην εντατικοποίηση της παρακολούθησης των προγραμμάτων και δράσεων σχετικών με το 2^ο και 3^ο πυλώνα του Προγράμματος,

με σκοπό την κοινωνική στήριξη των ωφελούμενων του Προγράμματος και την ένταξή τους στην αγορά εργασίας.

77.10. Να μεριμνήσει, σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης για τη δημιουργία μητρώου ωφελούμενων από όλα τα προνοιακά προγράμματα ή επιδόματα και την ενοποίηση των πληροφοριακών συστημάτων μέσω των οποίων πραγματοποιείται η διαχείρισή τους, με σκοπό τη διευκόλυνση και την ταχύτερη διενέργεια ελέγχων των στοιχείων που δηλώνονται από τους αιτούντες την ένταξή τους στα ως άνω προγράμματα αλλά και για την παρακολούθηση της πλήρους ενεργοποίησης του 2^{ου} και 3^{ου} πυλώνα του προγράμματος και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους.

78. Συνιστάται στον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ο.Π.Ε.Κ.Α.):

78.1. Να προβεί στην εντατικοποίηση των κατασταλτικών ελέγχων που διενεργούνται και στην εξέταση της διενέργειας οριζόντιων στοχευμένων ελέγχων βάσει κριτηρίων που θα θέσει ο φορέας, αξιοποιώντας την εμπειρία που έχει αποκομίσει μέχρι σήμερα, με σκοπό την αποφυγή των κινδύνων που έχουν εντοπιστεί από τους διενεργηθέντες ελέγχους.

78.2. Να εντατικοποιήσει τη συνεργασία του με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης για τη δημιουργία «Ταυτότητας Οφειλής» με σκοπό τη δυνατότητα είσπραξης των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών οικονομικής ενίσχυσης σε δικαιούχους που δεν πληρούσαν τα κριτήρια ένταξης στο Πρόγραμμα.

78.3. Στο πλαίσιο των καλών πρακτικών, να ενισχύσει τη συνεργασία του με την αρμόδια Διεύθυνση Καταπολέμησης Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, κοινοποιώντας τα ευρήματα των ελέγχων που διενεργεί.

78.4. Να θέσει σε συστηματική βάση τη συνεργασία του με άλλους Φορείς που διενεργούν ελέγχους στο Πρόγραμμα του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος και κυρίως με την Εθνική Αρχή Διαφάνειας.

79. Το Ελεγκτικό Συνέδριο θα παρακολουθήσει μεταγενέστερα τη συμμόρφωση των υπηρεσιών στις συστάσεις της έκθεσης ελέγχου, προκειμένου να διαπιστώσει την ανάληψη σχετικών ενεργειών.

Ο έλεγχος διενεργήθηκε από τους Μαρία Λαμπίρη, η οποία υπηρετεί στην 2^η Υπηρεσία Επιτρόπου στο Τομέα Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, τον Ευάγγελο Αρβανίτη, ο οποίος υπηρετεί στην Υπηρεσία Επιτρόπου Βουλής των Ελλήνων και Ψηφιακής Διακυβέρνησης, τον Νικόλαο Δάλπη, ο οποίος υπηρετεί στην Υπηρεσία Επιτρόπου Πληροφορική Ελέγχου, τις Λεμονιά Χαραλαμπίδη και Θάλεια Βούλγαρη, οι οποίες υπηρετούν στην 3^η Υπηρεσία Επιτρόπου Ο.Τ.Α., τους Αμαλία Μπότσα και Βασίλειο Δημόπουλο, οι οποίοι υπηρετούν στην 8^η Υπηρεσία Επιτρόπου Ο.Τ.Α., την Ελένη Χριστοδούλου, η οποία υπηρετεί στην Υπηρεσία Επιτρόπου Ο.Τ.Α. Θεσσαλονίκης II και τις Πολυξένη Δημάνη και Ευλαλία Λεκκίδου, οι οποίες υπηρετούν στην 2^η Υπηρεσία Επιτρόπου στην Περιφερειακή Ενότητα Λαρίσης, υπό την εποπτεία της Ιουλίας Παπαθεοδώρου, Παρέδρου του Ελεγκτικού Συνεδρίου και μέλους του Τμήματος Ελέγχων αυτού, η οποία συνέταξε την έκθεση ελέγχου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Κριτήρια ένταξης στο Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα

Εισοδηματικά Κριτήρια

Το δηλούμενο εισόδημα του νοικοκυριού, όπως υπολογίζεται για τους σκοπούς της ένταξης στο πρόγραμμα, τους έξι (6) τελευταίους μήνες πριν την υποβολή της αίτησης, δεν μπορεί να υπερβαίνει το εξαπλάσιο του εγγυημένου ποσού για κάθε τύπο νοικοκυριού και σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό των 5.400 ευρώ, ανεξαρτήτως του αριθμού των μελών του νοικοκυριού³⁵.

Παρατίθενται, ενδεικτικά, οι ακόλουθες περιπτώσεις:

Σύνθεση Νοικοκυριού	Εξαμηνιαίο Εισόδημα
Μονοπρόσωπο νοικοκυριό	1.200€
Νοικοκυριό αποτελούμενο από δύο ενήλικα μέλη ή μονογονεϊκή οικογένεια με ένα ανήλικο μέλος	1.800€
Νοικοκυριό αποτελούμενο από δύο ενήλικα και ένα ανήλικο μέλος ή μονογονεϊκή οικογένεια με δύο ανήλικα μέλη	2.100€
Νοικοκυριό αποτελούμενο από τρία ενήλικα μέλη ή δύο ενήλικα και δύο ανήλικα μέλη ή μονογονεϊκή οικογένεια με τρία ανήλικα μέλη	2.400€
Νοικοκυριό αποτελούμενο από τρία ενήλικα και ένα ανήλικο μέλος ή δύο ενήλικα και τρία ανήλικα μέλη ή μονογονεϊκή οικογένεια με τέσσερα ανήλικα μέλη	2.700
Νοικοκυριό αποτελούμενο από τέσσερα ενήλικα μέλη ή δύο ενήλικα και τέσσερα ανήλικα μέλη ή μονογονεϊκή οικογένεια με πέντε ανήλικα μέλη	3.000€

Περιοσιακά κριτήρια

α. Ακίνητη περιουσία:

Η συνολική φορολογητέα αξία της ακίνητης περιουσίας του νοικοκυριού, δεν μπορεί να υπερβαίνει στο σύνολο της το ποσό των 90.000 ευρώ για το μονοπρόσωπο νοικοκυριό, προσαυξανόμενη κατά 15.000 ευρώ για κάθε πρόσθετο μέλος και έως 150.000 ευρώ.

β. Κινητή περιουσία:

³⁵ Το δηλούμενο εισόδημα **δεν περιλαμβάνει**: α) το επίδομα αναδοχής της διάταξης του άρθρου 9 του ν. 2082/1992 (Α' 158), β) τα μη ανταποδοτικά επιδόματα αναπηρίας που χορηγούνται από το κράτος, γ) την οικονομική ενίσχυση που χορηγείται στην περ. γ' της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν.δ. 57/1973 (Α' 149) σε όσους περιέρχονται σε κατάσταση ανάγκης συνεπεία θεομηνίας και λοιπών φυσικών καταστροφών, δ) καθώς και το επίδομα που καταβάλλεται σε ανέργους δυνάμει της παρ. 5 του άρθρου 30 του ν. 4144/2013 (Α" 88). Για την ένταξη στο πρόγραμμα και τον υπολογισμό της εισοδηματικής ενίσχυσης, **αφαιρείται** από το συνολικό δηλούμενο εισόδημα, το 20% του καθαρού εισοδήματος από μισθωτές υπηρεσίες, προγράμματα κοινωφελούς εργασίας ή από οποιοδήποτε άλλο πρόγραμμα εργασίας.

1. Η αντικειμενική δαπάνη των επιβατικών αυτοκινήτων Ιδιωτικής Χρήσης (Ι.Χ.), Μικτής Χρήσης (Μ.Χ.) ή και των δικύκλων του νοικοκυριού, δεν μπορεί να υπερβαίνει στο σύνολο της, το ποσό των 6.000 ευρώ.
2. Το συνολικό ύψος των καταθέσεων του νοικοκυριού ή/και η τρέχουσα αξία μετοχών, ομολόγων κ.τ.λ., όπως προκύπτουν από τις ηλεκτρονικές διασταυρώσεις, δεν μπορεί να υπερβαίνει τα όρια του κατωτέρω πίνακα για κάθε τύπο νοικοκυριού, μέχρι και το ποσό των 14.400 ευρώ.

Σύνθεση Νοικοκυριού	Όρια καταθέσεων/ μετοχών ομολόγων κ.τ.λ.
Μονοπρόσωπο νοικοκυριό	4.800
Νοικοκυριό που αποτελείται από δύο ενήλικες ή μονογονεϊκό νοικοκυριό με ένα ανήλικο μέλος	7.200
Νοικοκυριό που αποτελείται από δύο ενήλικες και ένα ανήλικο μέλος ή μονογονεϊκό νοικοκυριό με δύο ανήλικα μέλη	8.400
Νοικοκυριό που αποτελείται από τρεις ενήλικες ή δύο ενήλικες και δύο ανήλικα μέλη ή μονογονεϊκό νοικοκυριό με τρία ανήλικα μέλη	9.600
Νοικοκυριό που αποτελείται από τρεις ενήλικες και ένα ανήλικο μέλος ή δύο ενήλικες και τρία ανήλικα μέλη ή μονογονεϊκό νοικοκυριό με τέσσερα ανήλικα μέλη	10.800
Νοικοκυριό που αποτελείται από τέσσερις ενήλικες ή δύο ενήλικες και τέσσερα ανήλικα μέλη ή μονογονεϊκό νοικοκυριό με πέντε ανήλικα μέλη	12.000
Νοικοκυριό που αποτελείται από τέσσερις ενήλικες και 1 ανήλικο μέλος ή δύο ενήλικες και πέντε ανήλικα μέλη ή μονογονεϊκό νοικοκυριό με έξι ανήλικα μέλη	13.200
Νοικοκυριό που αποτελείται από πέντε ενήλικες ή δύο ενήλικες και έξι ανήλικα μέλη ή μονογονεϊκό νοικοκυριό με επτά ανήλικα μέλη	14.400

Περιοριστικό τεκμήριο

Το συνολικό ποσό από τόκους καταθέσεων των μελών του νοικοκυριού σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας ή του εξωτερικού, όπως έχουν δηλωθεί στην τελευταία εκκαθαρισμένη δήλωση φορολογίας εισοδήματος (Ε1), δεν μπορεί να υπερβαίνει ετησίως το ποσό που προκύπτει από τον κατωτέρω μαθηματικό τύπο:

$Ετήσιος\ τόκος = \text{όριο καταθέσεων για κάθε τύπο νοικοκυριού } X \text{ μέσο ετήσιο καταθετικό επιτόκιο } / 100.$

Ως έτος υπολογισμού του μέσου καταθετικού επιτοκίου ορίζεται εκείνο στο οποίο αντιστοιχεί η τελευταία εκκαθαρισμένη δήλωση φορολογίας εισοδήματος.

Εξάλλου, δεν γίνονται δεκτές αιτήσεις νοικοκυριών, τα μέλη των οποίων, βάσει της τελευταίας εκκαθαρισμένης δήλωσης φορολογίας εισοδήματος: α) Εμπίπτουν στις διατάξεις του φόρου πολυτελείας, β) δηλώνουν δαπάνες για αμοιβές πληρωμάτων σκαφών αναψυχής, γ) δηλώνουν δαπάνες για δίδακτρα σε ιδιωτικά σχολεία, δ) δηλώνουν δαπάνες για οικιακούς βοηθούς, οδηγούς αυτ/των, δασκάλους και λοιπό προσωπικό, όπως αυτές προσδιορίζονται στους αντίστοιχους κωδικούς του εντύπου Ε1.

Κριτήρια διαμονής

Τα νοικοκυριά πρέπει να διαμένουν νόμιμα και μόνιμα στην ελληνική επικράτεια.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Απαντήσεις Υπουργείου Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΟΕΔΡΟΥ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 25.11.21
ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 60689

Προς τον
Πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου
κ. Ιωάννη Σαρμά

Αθήνα, 24 Νοεμβρίου 2021
Α.Π.: 20574

Αξιότιμε Κύριε Πρόεδρε,

Σε συνέχεια της από 15 Νοεμβρίου 2021 επιστολής σας, με την οποία διαβιβάζετε σχέδιο Εκθέσεως Ελέγχου του Τμήματος Ελέγχων Ι του Ελεγκτικού Συνεδρίου που αφορά στο Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα, έχω την τιμή να σας διαβιβάσω έγγραφο με τις παρατηρήσεις των Υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων επί των ζητημάτων που τίθενται.

Σας ευχαριστώ θερμά και παραμένω στη διάθεσή σας.

Με εκτίμηση,

Κωνσταντίνος Χατζηδάκης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

Ε.Ε.ΕΠΕΙΓΟΝ

Αθήνα, 23/11/2021
Αριθμ. πρωτ: 1208

Ταχ. Δ/ση: Σταδίου 29

ΠΡΟΣ: Υπουργό Εργασίας και
Κοινωνικών Υποθέσεων

Ταχ. Κωδ.: 101 10
Πληροφορίες: Γ. Πλανήτερος
Τηλέφωνο: 210 528 1173, 110
Telefax: 210 528 1174
E-mail: ggp@yeka.gr, dkf@yeka.gr

Θέμα: Παρατηρήσεις επί των συστάσεων προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης - Η.ΔΙ.Κ.Α. Α.Ε.

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ,

Σε απάντηση της με αριθμ. πρωτ. 58469/15-11-2021 επιστολής, με την οποία διαβιβάστηκε σχέδιο Έκθεσης Ελέγχου που υιοθέτησε το τμήμα Ελέγχων Ι του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο πλαίσιο του ελέγχου με τίτλο «*Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα: έχουν θεσπιστεί διαδικασίες που να διασφαλίζουν ότι τηρούνται τα κριτήρια ένταξης στο πρόγραμμα των δικαιουμένων σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις*», αποστέλλονται παρατηρήσεις **αποκλειστικά επί των συστάσεων** που απευθύνονται στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης - Η.ΔΙ.Κ.Α. Α.Ε. (όπου υφίσταται σχετική συναρμοδιότητα). Επισημαίνεται ότι, το περιεχόμενο των παρατηρήσεων έχει κοινοποιηθεί σε προηγούμενα στάδια της διαδικασίας ελέγχου, ήτοι: (α) στο αρχικό ερωτηματολόγιο, (β) στο συμπληρωματικό ερωτηματολόγιο, (γ) στη συνάντηση της 23-9-2021 και το συνταχθέν πρακτικό της καθώς και (δ) στις παρατηρήσεις επί των αρχικών διαπιστώσεων, αλλά δεν έχει υιοθετηθεί στο διαβιβασθέν σχέδιο Έκθεσης Ελέγχου.

Παρατίθενται οι παρατηρήσεις επί των συστάσεων αρμοδιότητας ή συναρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων:

«77. Συνιστάται στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης - Η.ΔΙ.Κ.Α. Α.Ε. (όπου υφίσταται σχετική συναρμοδιότητα):

77.1. Να ενισχύσει την στρατηγική δημοσιότητας του Προγράμματος με στοχευμένες μεθόδους προσέγγισης, αξιοποιώντας, εκτός των Δήμων και των Κέντρων Κοινότητας αυτών, και άλλους διαύλους επικοινωνίας με σκοπό την προσέλκυση περισσότερων εν δυνάμει δικαιούχων.»

Παρατηρήσεις στη σύσταση 77.1:

Δεν τεκμηριώνεται ότι οι δικαιούχοι του προγράμματος είναι λιγότεροι όσων πληρούν τους όρους και τις προϋποθέσεις ένταξης σε αυτό (π.χ. εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια και κριτήρια διαμονής) εξαιτίας άγνοιας ή μη κατάλληλης προσέγγισής τους. Ενδεικτικά, όπως έχει ήδη επισημανθεί:

- Στο συμπληρωματικό ερωτηματολόγιο, απάντηση στην ερώτηση 1.1: «Η προσέγγιση του πληθυσμού στόχου για ένα προνοιακό πρόγραμμα, το οποίο ήδη έχει συμπληρώσει 4,5 χρόνια καθολικής εφαρμογής και έχει ευρέως κοινοποιηθεί, εκτιμάται ότι επιτυγχάνεται αποτελεσματικά μέσω της υποστήριξης και της εξατομικευμένης προσέγγισης που δύνανται να παρέχουν οι υπάλληλοι των υπηρεσιών που εφαρμόζουν το πρόγραμμα σε τοπικό επίπεδο (κοινωνικές υπηρεσίες και κέντρα κοινότητας).
Στην Έκθεση Αξιολόγησης του προγράμματος (συνημμένη στην ερώτηση 8 του αρχικού ερωτηματολογίου), η πλειονότητα των συμμετεχόντων (97,3% των υπαλλήλων των κοινωνικών υπηρεσιών και κέντρων κοινότητας που συμμετείχαν στο ερωτηματολόγιο αξιολόγησης του προγράμματος) απάντησε ότι θεωρεί ότι οι πολίτες είναι ενημερωμένοι για την ύπαρξη του προγράμματος.
Πέραν των ενεργειών που έλαβαν χώρα κατά την έναρξη υλοποίησης του προγράμματος, καθώς και τα δελτία τύπου που εκδίδονται επικοινωνώντας τις βασικές αλλαγές στο πρόγραμμα (βλ. 3^{ος} πυλώνας), καθώς και τη δημοσιότητα που λαμβάνουν οι μηνιαίες καταβολές από τα ΜΜΕ, δεν υφίσταται στρατηγική/πλάνο δημοσιότητας.»
- Στο συμπληρωματικό ερωτηματολόγιο, απάντηση στην ερώτηση 2.2: «Η προσέγγιση ιδιαίτερα ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού γίνεται εξατομικευμένα ή μέσω τρόπων που αποδίδουν καλύτερα σε μια πληθυσμιακή ομάδα, όπως για παράδειγμα μέσω των Κέντρων Κοινότητας με Παράρτημα Ρομά και τα Κέντρα Ένταξης Μεταναστών. Κατά συνέπεια, δεν σχεδιάζονται πλέον σε κεντρικό επίπεδο δράσεις δημοσιότητας, όπως φυλλάδια, κλπ, που είχαν χρησιμότητα κατά την έναρξη της καθολικής υλοποίησης ενός προγράμματος ελάχιστου εγγυημένου προγράμματος στη χώρα. Το πρόγραμμα έχει εισέλθει στο στάδιο εμβάθυνσης στους στόχους και ανάπτυξης των πυλώνων του.»
- Στο συμπληρωματικό ερωτηματολόγιο, απάντηση στην ερώτηση 2.4: «Ο ρόλος των Κέντρων Κοινότητας και των Κοινωνικών Υπηρεσιών είναι ο εντοπισμός και η εξυπηρέτηση των ωφελουμένων, όπως περιγράφεται στο άρθρο 12 της υπ' αριθμ. Δ13/οικ.33475/1935/15-6-2018 (Β'2281) κ.α. Επιπρόσθετα, τα Κέντρα Κοινότητας με Παράρτημα Ρομά, οι Κινητές Μονάδες και τα Κέντρα Ένταξης Μεταναστών διαθέτουν γνώση και εξειδίκευση στον τρόπο προσέγγισης και υποστήριξης των αντίστοιχων ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού. Οι υπάλληλοι των εν λόγω υπηρεσιών ενημερώνουν τον πληθυσμό στον τόπο αρμοδιότητάς τους για το πρόγραμμα, με ιδιαίτερη έμφαση στις ιδιαίτερα

ενάλωτες ομάδες, όπως, οι άστεγοι, παρέχουν υποστήριξη κατά τη διαδικασία υποβολής της αίτησης, ενημερώνουν για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συμμετοχή στο πρόγραμμα, διασυνδέουν τα μέλη των νοικοκυριών με συμπληρωματικές κοινωνικές υπηρεσίες, παροχές και αγαθά σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, κ.α.κ. Στις περιπτώσεις των πλέον ενάλωτων και ιδίως των αστέγων παρέχουν ενημέρωση και υποστήριξη για θέματα όπως, η υποβολή δήλωσης φορολογίας εισοδήματος, η συγκέντρωση των απαιτούμενων δικαιολογητικών και το άνοιγμα τραπεζικού λογαριασμού».

77.2. Σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Κοινωνικής Ασφάλισης, να επεκτείνει τις διασυνδέσεις του Πληροφοριακού Συστήματος του Προγράμματος με άλλα Πληροφοριακά Συστήματα του δημόσιου τομέα, να ενισχυθούν οι υφιστάμενες συνεργασίες (Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Δήμοι κ.α.) προκειμένου να επαληθεύεται με άμεσο, αξιόπιστο και ασφαλή τρόπο η επιλεξιμότητα των αιτούντων.

Παρατηρήσεις στη σύσταση 77.2:

Η προσθήκη, επέκταση και βελτίωση των ηλεκτρονικών διασταυρώσεων αποτελεί μέλημα του σχεδιασμού του προγράμματος και αυτό καταδεικνύεται από τον πολλαπλασιασμό των ηλεκτρονικών διασταυρώσεων από την έναρξη της εφαρμογής του. Κάθε περαιτέρω βελτίωση των τεχνικών δυνατοτήτων αποτελεί **σταθερό ζητούμενο και στόχο** για τη διασφάλιση των όρων και προϋποθέσεων του προγράμματος. Ενδεικτικά, όπως έχει ήδη επισημανθεί:

- Στο αρχικό ερωτηματολόγιο, απάντηση στην ερώτηση 8: «... 3. Επίσης, με ενέργειες της υπηρεσίας σε συνεργασία με συναρμόδιους φορείς **προστέθηκαν ή βελτιώθηκαν ηλεκτρονικές διασταυρώσεις για την ταχύτερη και μέγιστη δυνατή αποτίπωση της πραγματικής κατάστασης των αιτούντων και τη διασφάλιση της τήρησης των όρων του προγράμματος.** Ενδεικτικά:
 - Διασύνδεση με το πληροφοριακό σύστημα του **Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων** για την ηλεκτρονική διασταύρωση της **φύιτησης στην υποχρεωτική εκπαίδευση των ανήλικων τέκνων**
 - Διασύνδεση με το πληροφοριακό σύστημα του **Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων** για την ηλεκτρονική **διασταύρωση της φοιτητικής ιδιότητας**
 - Διασύνδεση με το πληροφοριακό σύστημα του **ΟΑΕΔ** για την διαπίστωση της εγγραφής στο Μητρώο Ανέργων (συνιστά υποχρέωση για τους άνεργους ωφελούμενους του ΕΕΕ, που δύνανται να εργαστούν)
 - Διασύνδεση με το πληροφοριακό σύστημα του **ΟΑΕΔ** για την διαπίστωση της κατάρτισης Ατομικού Σχεδίου Δράσης (συνιστά υποχρέωση για τους άνεργους ωφελούμενους του ΕΕΕ, που καλούνται να συμμετάσχουν σε δράσεις του 3^{ου} πυλώνα)
 - Διασύνδεση με το πληροφοριακό σύστημα του **ΟΑΕΔ** για την διαπίστωση της ιδιότητας του ωφελούμενου του ΕΕΕ, με σκοπό τη μοριοδότησή τους σε προσκλήσεις του Ο.Α.Ε.Δ.
 - Διασύνδεση με το **Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου** για την ηλεκτρονική διασταύρωση των αδειών διαμονής (βλ. συνημμένο αρχείο)

- Διασύνδεση με την **Α.Α.Δ.Ε.** για τη διασταύρωση των ηλεκτρονικών μισθωτηρίων
- Ηλεκτρονική διασταύρωση με τις εγκεκριμένες αιτήσεις του προγράμματος «**Επίδομα Στέγασης**» (πρόγραμμα αρμοδιότητας της Δ/νσης Καταπολέμησης της Φτώχειας) για τη διαπίστωση αναντιστοιχιών στις περιπτώσεις κοινών δικαιούχων, ως προς τη σύνθεση του νοικοκυριού ή το δηλωθέν ιδιοκτησιακό καθεστώς της κατοικίας τους (ενν. ιδιοκτησία, μίσθωση, παραχώρηση)
- Διασύνδεση με τη βάση δεδομένων της ΔΕΗ για τη διασταύρωση του αριθμού μετρητή και τη σύγκριση με τα στοιχεία του αιτούντος/δικαιούχου για το ΕΕΕ.
- Κατηγοριοποίηση του τρόπου καταχώρισης της **αστεγίας** στην πλατφόρμα του προγράμματος»

77.3. Σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης, να επιμεληθεί προκειμένου να διενεργούνται, όπως προβλέπεται από τις οικείες διατάξεις, τακτικοί εκ των υστέρων έλεγχοι διασταύρωσης των δηλωμένων επί των αιτήσεων στοιχείων, με εκείνα των επόμενων εκκαθαρισμένων φορολογικών δηλώσεων των αιτούντων.

Παρατηρήσεις στη σύσταση 77.3:

Σε συνεργασία με την Η.ΔΙ.Κ.Α. Α.Ε. και στο πλαίσιο των παρατηρήσεων επί της σύστασης 77.2 περί επιδίωξης της συνεχούς επέκτασης και αναβάθμισης των ηλεκτρονικών διασταυρώσεων, θα διερευνηθεί η δυνατότητα περαιτέρω επέκτασης των διασταυρώσεων σε συνεργασία με τη φορολογική διοίκηση. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι οι διαφορετικές περίοδοι αναφοράς των δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος (ήτοι το τελευταίο φορολογικό έτος) και των εγκεκριμένων αιτήσεων του ΕΕΕ (ήτοι το εκάστοτε εξάμηνο που προηγείται του μήνα έγκρισης) ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα την αναντιστοιχία μεταξύ των δηλωθέντων. Ως εκ τούτου, δεν διασφαλίζεται, στις περισσότερες των περιπτώσεων, η αποτελεσματικότητα των εκ των υστέρων ελέγχων.

77.4. Σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης, να μεριμνήσει ώστε να υφίσταται μια κεντρική διαδικασία διαρκούς επικαιροποίησης και δημοσιοποίησης μιας ενιαίας, επίσημης λίστας όλων των απαιτούμενων δικαιολογητικών ανά κριτήριο ένταξης στο Πρόγραμμα.

Παρατηρήσεις στη σύσταση 77.4:

Υφίσταται κεντρική διαδικασία διαρκούς επικαιροποίησης του Οδηγού Εφαρμογής και των Συχνών Ερωτήσεων & Απαντήσεων. Σε αυτό το ενημερωτικό υλικό, καθώς επίσης και σε αναρτημένες στην πλατφόρμα του προγράμματος ενημερώσεις για ειδικές περιπτώσεις, π.χ. οδηγίες και δικαιολογητικά για την ένταξη των φιλοξενουμένων σε δομές φιλοξενίας αστέγων ή κακοποιημένων γυναικών, αναφέρονται συνήθεις περιπτώσεις και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά. Η προσπάθεια αποτύπωσης ακόμη

περισσότερων περιπτώσεων, τουλάχιστον όσων είναι διακριτών, θα συνεχιστεί. Όπως έχει ήδη επισημανθεί:

- Στον Πίνακα αρχικών διαπιστώσεων, απάντηση στην ερώτηση 3.1: «Δεν είναι εφικτό να υπάρξει ενιαία λίστα απαιτούμενων δικαιολογητικών, καθώς συναντώνται πολλές υποπεριπτώσεις καθημερινά από τους υπαλλήλους, οι οποίοι καταχωρούν αιτήσεις. Ο Οδηγός Εφαρμογής και το Αρχείο με τις συχνές Ερωτήσεις και Απαντήσεις εμπεριέχουν ένα μεγάλο αριθμό περιπτώσεων, όπως έχουν γνωστοποιηθεί από τους υπαλλήλους των κοινωνικών υπηρεσιών και των κέντρων κοινότητας.»

77.5. Σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης, να εξετάσει τη δυνατότητα ηλεκτρονικής υποβολής των δικαιολογητικών που οι δικαιούχοι καλούνται να υποβάλουν προς άρση των επισημάνσεων του συστήματος, με σκοπό την αποτροπή του κινδύνου κακόβουλης παράκαμψης των επισημάνσεων του συστήματος και της έγκρισης αιτήσεων με ανεπαρκή ή χωρίς δικαιολογητικά.

Παρατηρήσεις στη σύσταση 77.5:

Η τεχνολογική αναβάθμιση του πληροφοριακού συστήματος του προγράμματος αποτελεί σημαντικό εργαλείο τόσο για την απλοποίηση της διαδικασίας ένταξης όσο και για τη διασφάλιση των κριτηρίων ένταξης. Όπως αναφέρεται:

- Στον Πίνακα αρχικών διαπιστώσεων, απάντηση στην ερώτηση 4.3.8 (είσοδα 2B): «Επισημαίνεται ότι η πρόθεση της Διοίκησης για επίλυση ζητημάτων που αφορούν σε συστημικές αδυναμίες καταφάνεται από το περιεχόμενο των τροποποιήσεων του θεσμικού πλαισίου από την έναρξη υλοποίησης του προγράμματος, καθώς και από τον πολλαπλασιασμό των ηλεκτρονικών διασταυρώσεων από την έναρξη του προγράμματος μέχρι σήμερα. Ως προς τον έλεγχο αποδοχής των προσκομιζόμενων δικαιολογητικών, η Δ/ση συμμερίζεται την άποψη της ανάπτυξης δυνατότητας ανάρτησης δικαιολογητικών στην πλατφόρμα του προγράμματος.»

77.6. Μέχρι την υλοποίηση της ως άνω σύστασης, να επισημάνει στις Διοικήσεις των Δήμων, την επιτακτική ανάγκη ιεραρχικού ελέγχου των αρμοδίων υπαλλήλων – χρηστών του συστήματος και την ανάγκη τήρησης και αρχειοθέτησης του φυσικού αρχείου με τα πλήρη και ορθά δικαιολογητικά που πρέπει να συνοδεύουν αυτό, ανά περίπτωση. Να εξετάσει αν είναι σκόπιμο να τηρείται σχήμα που να απαιτεί ενέργειες δύο υπαλλήλων διαφορετικής ιεραρχικής διαβάθμισης για την τελική έγκριση της υπαγωγής αιτούντα στο Πρόγραμμα (ιδίως σε περιπτώσεις αιτήσεων με πολλές επισημάνσεις από το σύστημα) και, αν το κρίνει, να υποδείξει στην Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης τις αλλαγές που πρέπει να υλοποιηθεί.

Παρατηρήσεις στη σύσταση 77.6:

Η τήρηση και αρχειοθέτηση του φυσικού αρχείου, ανά περίπτωση, **προβλέπεται ρητά από την κνα** του προγράμματος (B'3359/2021). Συγκεκριμένα, όπως ορίζεται στο

άρθρα 6 και 14 της κυα, οι εξουσιοδοτημένοι υπάλληλοι των αρμοδίων υπηρεσιών των Δήμων και των Κέντρων Κοινότητας τηρούν αρχείο με τα δικαιολογητικά κάθε νοικοκυριού.

Αναφορικά με το θέμα του ιεραρχικού ελέγχου, η προσθήκη ενός δεύτερου επιπέδου θα επιβάρυνε περαιτέρω την διοικητική διαδικασία του προγράμματος και συνεπακόλουθα το φόρτο των στελεχών των ΚΚ και των Κοινωνικών Υπηρεσιών δυσχεραίνοντας τον χρόνο και την ποιότητα εξυπηρέτησης των αιτούντων. Εκτιμάται ότι η ανάπτυξη δυνατότητας ανάρτησης δικαιολογητικών στην πλατφόρμα του προγράμματος θα διευκόλυνε την δυνατότητα ελέγχου από περισσότερα του ενός ιεραρχικά επίπεδα. Επιπλέον, σε περίπτωση ανάπτυξης της σχετικής τεχνικής δυνατότητας, θα μπορούσε να υιοθετηθεί το κριτήριο προτεραιοποίησης των ελέγχων που περιγράφεται στις παρατηρήσεις στην σύσταση 77.7

77.7. Να μεριμνήσει, σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης, για την εκτέλεση αναλυτικών διαδικασιών για τον εντοπισμό αχρεώστητων καταβολών, π.χ. μέσω της αξιολόγησης της χρήσης της δυνατότητας παράκαμψης των ηλεκτρονικών διασταυρώσεων από συγκεκριμένους Δήμους ή συγκεκριμένους χρήστες σε δυσανάλογη έκταση.

Παρατηρήσεις στη σύσταση 77.7:

Εάν η σύσταση αφορά στην παρακολούθηση της συχνότητας των αποδοχών σε επίπεδο δήμων ή χρηστών για την υποβολή της αίτησης, τότε θα ζητηθεί από την Η.ΔΙ.Κ.Α. Δ.Ε, η τεχνική διερεύνηση της δυνατότητας αποτύπωσης στοιχείων ως προς τη συχνότητα των αποδοχών και η αντιστοίχιση με δήμους και συγκεκριμένους χρήστες, προκειμένου να αποτελέσουν ένα κριτήριο προτεραιοποίησης στον προγραμματισμό των δειγματοληπτικών ελέγχων από την αρμόδια Δ/ση του ΟΠΕΚΑ.

77.8. Να αναλάβει πρωτοβουλίες ώστε να ενημερώνεται επίσημα επί των ευρημάτων της αρμόδιας Διεύθυνσης Επιθεώρησης και Ελέγχων του Οργανισμού Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, με σκοπό την επισήμανση, μέσω παροχής οδηγιών, προς τις Υπηρεσίες τοπικού επιπέδου, των περιοχών υψηλού κινδύνου, κατά τη διαδικασία υποβολής και έγκρισης των αιτήσεων.

Παρατηρήσεις στη σύσταση 77.8:

Με το υπ'αριθμ. 85865/2-11-2021 έγγραφο προς τον ΟΠΕΚΑ έχει ήδη ζητηθεί η κοινοποίηση εκθέσεων και ευρημάτων από την αρμόδια Δ/ση του ΟΠΕΚΑ, προκειμένου να λαμβάνει γνώση η αρμόδια Δ/ση, την οποία θα αξιοποιεί στο σχεδιασμό του προγράμματος.

77.9. Σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης, να προβεί στην συστηματοποίηση της παρακολούθησης των προγραμμάτων και δράσεων σχετικών με το 2ο και 3ο πυλώνα του Προγράμματος, με

σκοπό την κοινωνική στήριξη των ωφελούμενων του Προγράμματος και την ένταξή τους στην αγορά εργασίας.

Παρατηρήσεις στη σύσταση 77.9:

Έχει ήδη συστηματοποιηθεί η διαδικασία διασύνδεσης των ωφελουμένων με το 2^ο και 3^ο πυλώνα από την επίσημη έναρξη της τον Ιούνιο τ.ε. Μάλιστα, από την ημερομηνία αυτή έχει επεκταθεί η ηλεκτρονική διασύνδεση μεταξύ ΕΕΕ και ΟΑΕΔ, ώστε να υπάρχει άμεση πληροφόρηση για την εκπλήρωση υποχρεώσεων 3^{ου} πυλώνα στον ΟΑΕΔ, π.χ. εγγραφή στο Μητρώο Ανέργων και κατάρτιση Ατομικού Σχεδίου Δράσης. Η διαδικασία παρακολουθείται, αξιολογείται συνεχώς και πραγματοποιούνται βελτιωτικές παρεμβάσεις. Η συνεχής επέκταση της διασύνδεσης των ωφελουμένων με προγράμματα και υπηρεσίες 2^{ου} και 3^{ου} πυλώνα αποτελεί βασικό στόχο στο σχεδιασμό του προγράμματος.

77.10. Να μεριμνήσει, σε συνεργασία με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης για τη δημιουργία μητρώου ωφελούμενων από όλα τα προνοιακά προγράμματα ή επιδόματα, με σκοπό τη διευκόλυνση και την ταχύτερη διενέργεια ελέγχων των στοιχείων που δηλώνονται από τους αιτούντες την ένταξή τους στα ως άνω προγράμματα αλλά και για την παρακολούθηση της πλήρους ενεργοποίησης του 2^{ου} και 3^{ου} πυλώνα του προγράμματος και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους

Παρατηρήσεις στη σύσταση 77.10:

Η σύσταση συγχέει τρία διαφορετικά επίπεδα στην αλυσίδα διαδικασιών των προγραμμάτων: τον έλεγχο, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση. Περαιτέρω, η πρώτη εκ των τριών διαδικασιών (έλεγχος) αφορά στο σύνολο των προνοιακών προγραμμάτων ενώ οι επόμενες δύο (παρακολούθηση και αξιολόγηση) σε μέρος ενός προγράμματος (2^{ου} – 3^{ου} πυλώνας).

Συνήθως, ένα μητρώο ωφελουμένων συγκεντρώνει την πληροφορία του συνόλου όσων λαμβάνουν προνοιακές παροχές καθώς και του ύψους των παροχών αυτών. Ως εκ τούτου, δεν είναι σαφές πως θα διευκολύνει τον έλεγχο κατά τη διαδικασία ένταξης σε κάθε πρόγραμμα. Η συγκεκριμένη στόχευση θα μπορούσε να επιτευχθεί από την **ενιαιοποίηση της διαδικασίας και της φόρμας αίτησης** για κάθε προνοιακή παροχή σε χρήμα. Με αυτό τον τρόπο, θα μπορούσαν αυτόματα να διασταυρωθούν τα στοιχεία που έχουν καταχωρηθεί για τη λήψη εκάστης παροχής. Σχετική πρόταση έχει κατατεθεί και θα χρηματοδοτηθεί στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF).

Αναφορικά με τις αρμοδιότητες της παρακολούθησης και της αξιολόγησης, είναι απαραίτητη η πλαισίωση του ανωτέρω από ένα μητρώο προγραμμάτων και μητρώο φορέων. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα υπάρχει πλήρης εικόνα αναφορικά με το τι δύναται να προσφερθεί σε επίπεδο υπηρεσιών, τι πραγματικά παρέχεται, ποιος ωφελείται και ποια τα χαρακτηριστικά του παρόχου. Και σε αυτή την περίπτωση, έχει κατατεθεί σχετική πρόταση χρηματοδότησης από τα κοινοτικά διαρθρωτικά ταμεία (ΕΣΠΑ).

Αναφορικά με τις παρατηρήσεις επί των συστάσεων αρμοδιότητας του ΟΠΕΚΑ

78. Συνιστάται στον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης(Ο.Π.Ε.Κ.Α.):

78.1. Να προβεί στην εντατικοποίηση των κατασταλτικών ελέγχων που διενεργούνται και στην εξέταση της διενέργειας οριζόντιων στοχευμένων ελέγχων βάσει κριτηρίων που θα θέτει ο φορέας, αξιοποιώντας την εμπειρία που έχει αποκομίσει μέχρι σήμερα, με σκοπό την αποφυγή των κινδύνων που έχουν εντοπιστεί από τους διενεργηθέντες ελέγχους.

Παρατηρήσεις στη σύσταση 78.1:

Έπειτα και από παλιότερες συστάσεις επί του θέματος, έχουν ήδη εντατικοποιηθεί οι έλεγχοι αναφορικά με το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα. Κριτήρια που χρησιμοποιούνται είναι αιτήσεις που αφορούν κατοίκους άλλων περιοχών από συγκεκριμένο Κέντρο Κοινότητας που ανήκει ο αιτών, επαναλαμβανόμενη παρουσία ίδιων email και αριθμών τηλεφώνου σε πάνω από μία αιτήσεις, αιτήσεις σε συγκεκριμένα λογιστικά γραφεία, κλπ.

78.2. Να εντατικοποιήσει τη συνεργασία του με την εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης για τη δημιουργία «Ταυτότητας Οφειλής» με σκοπό τη δυνατότητα είσπραξης των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών οικονομικής ενίσχυσης σε δικαιούχους που δεν πληρούσαν τα κριτήρια ένταξης στο Πρόγραμμα.

Παρατηρήσεις στη σύσταση 78.2:

Αναγνωρίζουμε την συγκεκριμένη ανάγκη και προς τούτο, ο ΟΠΕΚΑ έχει προχωρήσει σε συνεργασία με την ΗΔΙΚΑ, στην καταγραφή των αναγκαίων παραμέτρων που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τις αναγκαίες παρεμβάσεις στην ηλεκτρονική πλατφόρμα εξυπηρέτησης του επιδόματος. Με στόχο να έχει αναπτυχθεί μέσα στον επόμενο χρόνο η συγκεκριμένη εφαρμογή, ο ΟΠΕΚΑ, βρίσκεται σε συνεχή επικοινωνία με την ΗΔΙΚΑ και με την ΔΙΑΣ.

78.3. Στο πλαίσιο των καλών πρακτικών να ενισχύσει τη συνεργασία του με την αρμόδια Διεύθυνση Καταπολέμησης Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, κοινοποιώντας τα ευρήματα των ελέγχων που διενεργεί.

Παρατηρήσεις στη σύσταση 78.3:

Η συνεργασία με την Διεύθυνση Φτώχειας είναι πολύπλευρη. Σε αρκετές περιπτώσεις, κατόπιν υποδείξεων της Διεύθυνσης εκκινεί η διαδικασία ελέγχων από τη Διεύθυνση Επιθεώρησης του ΟΠΕΚΑ. Πρόσφατα έχει εκκινήσει και η αποστολή των πορισμάτων ελέγχου στην συγκεκριμένη Διεύθυνση μετά και από αίτημα του κ. Γενικού Γραμματέα Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας.

78.4. Να θέσει σε συστηματική βάση τη συνεργασία του με άλλους Φορείς που διενεργούν ελέγχους στο Πρόγραμμα του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος και κυρίως με την Εθνική Αρχή Διαφάνειας.

Παρατηρήσεις στη σύσταση 78.4:

Η συνεργασία με την Εθνική Αρχή Διαφάνειας είναι άμεση προτεραιότητα, και έχουν αναληφθεί ενέργειες για την διαμόρφωση ενός πλαισίου στενότερης συνεργασίας με βελτίωση των διαύλων επικοινωνίας και την διενέργεια κοινών ελέγχων. Η Διεύθυνση Επιθεώρησης του ΟΠΕΚΑ διαβιβάζει το σύνολο των πορισμάτων των ελέγχων που διενεργεί στην συγκεκριμένη Αρχή. Στενή είναι επίσης η συνεργασία και με την Οικονομική Αστυνομία.

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για κάθε διευκρίνιση και συνεργασία,

**Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΚΑΙ
ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ**

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο Υφυπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, κας Δ. Μιχαηλίδου
2. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, κου Γ. Σταμάτη
3. Γραφείο Υπηρεσιακής Γραμματέως κας Μ. Τριανταφύλλου
4. Γραφείο Προϊσταμένης Γενικής Δ/σης Κοινωνικής Αλληλεγγύης, κας Α. Διακουμάκου
5. Δ/ση Καταπολέμησης της Φτώχειας (2)